

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy óra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 327.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, december 19.

Támadnak az oroszok az Uz völgyében.

Budapest, december 18. (Hivatalos.)

A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Mackensen vezértábornagy hadsereportja:

A helyzet változatlan.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Az Uz völgyének két oldalán az oroszok heves tüzérségi előkészítés után megtámadták állásainkat. A harcok még nincsenek befejezve.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

Az oroszoknak tábori előőrsvonalaik ellen Augustowkánál intézett támadásai eredménytelenek maradtak. Épp ugy eredménytelenek maradtak Bol-Porsznál új állásaink ellen intézett gyenge ellenséges támadások.

Olasz és délkeleti hadszíntér:

Nincs különös esemény. Hóler altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Bralla alá vonulnak vissza az oláhok.

Berlin, december 18. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Nincs lényeges esemény. A Somme és a Maas területén is csak csekély harci tevékenység folyt.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy harcvonala:

Luaktól északnyugatra az oroszok megkísérelték, hogy a hónap 16-án tőlük Bol-Porsznál elfoglalt állásaikat visszavegyék. Támadásaikat, amelyeket éjjel is megkíséreltek, visszavertük. Épp így megkíséreltek védőtüzünkben az oroszok előretörései Augustowkánál, Zborowtól délre.

József főherceg vezérezredes hadsereg harcvonala:

A Mestekanesei szakaszon a Aranyos Besztercétől keletre heves tüzérségi harc folyt. Az Uz-völgyben változó sikerű helyi harcok voltak.

Holnap...

Holnap... te csillogó, tündéri, szépen ragyogó szó, amely úgy élsz az emberek képzeletében, mint a Megváltó szeméből felénk sugárzó földöntúli káprázat örök varázsa, te megmagyarázhatatlan misztikum: mit tartogatsz a számunkra? Holnap... meghozod-e a boldogságunkat, a nyugalmunkat, a szabadságunkat, valóra váltod-e forró álmainkat? Holnap döntenek a világ egyik részének sorsa felett. Mi van a méhedben, holnapra virradó szent éjszaka? Megszülöd-e a számunkra azt a fehérén izzó homloku kisdedit, világra hozod-e azt a józanító nagy gondolatot, mely megállítja a vérnek szörnyű pazarlását és baráti ölelésre hajlítja a ma még fojtogatásra készenálló férfikart?

Mily rettenetes percei ezek a kétségnek és bizonytalanságnak. Várni a rejtelmes holnapot, amely a napot is elhomályosító bűvös fényével és perzselő erejével pillanat alatt felszárítja az anyák könyeit, mosolygóssá varázsolja a szenvedéstől eltorzult hitvesi orcákat és kacagó dalt költ a kenyérért jajveszékélő gyermeki zokogásból. Mily csodásan fenséges a te hatalmad — holnap! Te adsz erőt nekünk a csaknem elviselhetetlen szenvedésekhez, te plántálsz belénk az isteni reményt, hogy már nincs messze az ígért földje, hol ismét embernek láthatjuk a ma embernevet viselő vadállatot, a te bűvös hatalmad táplálja a mi gyatra lelkünket, mint liliumot hajnali harmat. Most jön a Megváltó születésének magasztos napja, de akkor, évezredeknek előtte, nem várták olyan epedőn a Krisztusjöttét, mint ahogy a világ népei lesnek most téged, remények és jövődő boldogságok szentséges holnapja.

Már csak néhány órát kell várunk, de ezek az örökkévalóság gyötrelmekkel vajudó órái. Tele vagyunk kétségekkel és vágyakkal. Mert a tényleg remények mögött ott látjuk lapangani a vérben kéjelgő fekete kezeket, melyek minden pillanatban megfojthatják a világot megváltó gondolatot és kicsavarhatják a béke galambjának patyolattiszta szárnyait. Az ellenségeink durva öklét látjuk előlakkodni és úgy érezzük: a holnap nem azt hozza nekünk, amit tőle várunk. De jaj, ezerszer jaj a béke gyilkosainak! Holnapután már minden késő lesz és akkor hiába sirják vissza a soha vissza nem térő, a gögös butasággal eldobott — tegnapot. (=)

Mackensen vezértábornagy hadsereportja:

A helyzet nem változott. Bralla irányában visszavonuló ellenséges oszlopokat, repülőink, megfigyelésük szerint sikeresen megtámadták.

Macedóniai hadszíntér:

A Cserna-hajlásban élénk tüzelés folyt. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

LEGUJABB.

Röggel 2 órakor érkezett.

Károly király az olasz fronton.

A sajtóhadiszállásról jelentik: A király látogatása a délnyugati fronton mindenütt páratlan lelkesedést keltett. Az ellenség közvetlen közelében, ágyuk dörgése között látogatta meg az uralkodó több hadosztály csapatait reggeltől késő éjszakáig, megteledkezve ételről-italról, fáradtságot nem ismerve. Minden katonát, akinek kitüntetése volt, anyanyelvén szólított meg, akár magyar, akár osztrák, horvát vagy cseh volt az illető. Az uralkodó anyanyelvükön kérdezte meg a katonáktól, mit csinál feleségük, családjuk, milyen csatákban vettek részt, hol tüntették ki magukat. Látni kellett volna a katonák arcát, mikor az uralkodó hozzájuk szólt. Az egyiknek megeredtek könnyei, ragyogott a szeme a másiknak, a harmadik arca boldogságtól sugárzott. Egy katonától, azt kérdezte ő Felsege, hogy mindig ilyen jókedvű-e?

— Igen — hangzott kedvesen és tisztán a válasz — az uralkodóm közelében nem tehetek mást. Az ifjú uralkodó százzámra szólította meg a katonákat, mikor az egyik mellén arany vitézségi érmet látott ragyogni, kezet szorított vele és megköszönte vitézségét. Az egész uton kitüntetett katonák álltak sorfalat, a király majdnem mindegyikkel beszélgetett és mindegyikkel kezett fogott. Különösen lelkes fogadtatásban részesítették őfelségét Triesztben, ahol a polgárság és a katonaság egyaránt lelkes ovációkkal fogadta.

Jassyból jelentik: A románok a Jalomita vonalat sem tudták tartani a német tüzérség főienye miatt. A központi hatalmak ereje különben napról-napra növekvőben van. A német és bolgár lovasság folytonosan nyomon követi a románokat és peronyi időt sem ad nekik a megállításra.

Ki koronázzon?

Viharos vita a nádorhelyettes választásánál. — A képviselőház ülése.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A Ház ma Szász Károly elnöklete alatt tartott ülést. Tizenegy órakor nyitotta meg Szász Károly az ülést, s ezután a napirend előtt Tisza István gróf miniszterelnök betervezte a kormány hatodik jelentését a kivételes hatalom igénybe vételéről. Ezután rátértek a hitlevél részletes vitájára.

(Hitlevél és királyi eskü.)

A hitlevél negyedik pontjánál Polónyi Géza szólalt fel és kifogásolta, hogy ez a pont hézagos és könnyen belemagyarázható az is, hogy a királyválasztás joga külön illeti meg Magyarországot és Horvátországot, holott Horvátország, Szlavónia és Dalmácia Magyarországgal együtt egy és ugyanazon államot alkotják. A horvát király ugyanazon koronával és egyazon aktussal koronáztatik meg, mint a magyar király.

Bakonyi Samu szintén az előadói javaslatnak Horvátországra vonatkozó részleteit kifogásolja. Azt tartja, hogy Magyarország és Horvátország viszonya nincs kellően precizizálva.

Illés József magyarázatai után a Ház a negyedik és az ötödik pontot is elfogadta. Ezután Apponyi Albert gróf, aki előzőleg Tisza István gróf miniszterelnökkel hosszasan tárgyalt, szólalt fel.

Apponyi Albert gróf javasolta, hogy foglalják a képviselőház jegyzőkönyvébe a miniszterelnöknek a hitlevélbizottságban, őfelsége nevében tett kijelentéseit, hogy őfelsége a magyar királyi méltóságot az osztrák császári méltósággal paritásosnak, s attól önállóan, megkülönböztetettnek tekinti, a háború után minden év egy részét Magyarországon tölti, gondja lesz arra, hogy a trón várományosát, különösen a trónörökösöt, a magyar állam paritásos jellegének megfelelő nevelítésben részesítsék.

Tisza István gróf miniszterelnök a javaslatához hozzájárult és a Ház egyhangú elhatározására azt jegyzőkönyvbe foglalták és a hitlevél tervezetét elfogadták.

Utána az eskümintát olvasták fel, s ennél Pejaesevics Tivadar gróf szólalt fel. Hangoztatja, hogy az eskü szövegét, valamint minden koronázási okiratot horvát nyelven is ki kell nyomtatni. Kívánja, hogy az eskü szövegébe vegyék bele, hogy a király Horvát-Szlavon és Dalmátországek területi integritására és alkotmányára is esküt tesz.

Polónyi Géza Pejaesevics Tivadar gróf javaslatának elfogadását nem tartja sem szükségeseknek, sem alkalmasoknak.

Azután Tisza István gróf miniszterelnök reflektál Polónyi Géza fejtegetéseire s kijelenti, hogy Pejaesevics indítványát elfogadja. A Ház ezután Pejaesevics Tivadar gróf módosításait elfogadja és felhatalmazza az elnököt, a koronázási okiratok horvát nyelvre való lefordítására.

Ezután áttérnek

a nádorhelyettes megválasztására.

Először Tisza István gróf miniszterelnök szólalt fel, annak a reményének ad kitéjezést, hogy az esküszöveget valószínűleg a főrendiház is elfogadja s egyuttal módjában van bejelenteni, hogy őfelsége december 30-án őhajtja megkoronáztatni magát. (Eljenzés.) Őfelsége december 27-én érkezik Budapestre. Ezután felmerült a további teendő elintézésének szükségége: közöttük elsőként a nádorhelyettesi méltóság betöltése. Ennek elvi és közjogi része az

1867-ben meghozott határozattal tisztázódott. Az országgyűlésnek alkalmas nádorhelyettes megválasztásáról kell gondoskodni.

Batthyány Tivadar közbekiált: Ön erre nem alkalmas. Zajos közbekiáltások az ellenzékéről.

Tisza István gróf (folytatja beszédét.) Szükségesnek tartja a diszes küldöttség választását a király üdvözlésére, a hitlevél átadására, továbbá mely felkéri őfelségét, hogy koronáztassa meg magát és hogy engedje meg a királyné megkoronázását. A küldöttség a királynénál is tisztelegne, azután az országgyűlés testületileg megjelenik őfelségénél, a hitlevél aláírása céljából. Ugyanezen alkalommal a második koronaör letenné az esküt. Intézkedni kell ezután az országos küldöttség tekintetében a korona kíséretére, az aransarkanytus vitézek avatásakor a segédkezésre, a diszebednél való segédkezésre. A terem, ahol a diszebed lesz, nem elég nagy arra, hogy az egész országgyűlést befogadja. Ősi szokásként a királynak és a királynénak ötvenezer—ötvenezer aranyat adunk, koronázási ajándékkul. Végül indítványozza, hogy a Ház határozza el a nádorhelyettes megválasztását. (Mozgás a szélső baloldalon.) Javasolja, hogy a hitlevél küldöttséget válassza meg a Ház s javasolja, hogy a küldöttségben negyven tagot a képviselőház, huszat pedig a főrendiház válasszon. Válasszon a képviselőház azután hat képviselőt és a főrendiház hat főrendet a korona átszállítására. Négy főrendet és négy képviselőt a korona őrzésére. Egy képviselőt, egy főrendet az aransarkanytus vitézek felavatásánál való segédkezésre. Hat képviselőt és hat főrendet a diszebedhez való segédkezésre. Százötven képviselőt és ötven főrendet a diszebeden való részvételre, huszonöt képviselőt és huszonöt főrendet a koronázási ajándék átnyújtására. S végül öt képviselőt és öt főrendet a koronázás leírására.

Botránnyal koronáz az ellenzék.

Ezután Andrassy szólalt fel. Hangoztatja, hogy kívánatos lenne, hogy a koronázáson a nemzet egyöntetien hallassa szavát. Sajnálja, hogy ilyenkor politikai harcot kell indítani. Az ellenzék tudatos kihívásnak tekinti, hogy a nádorhelyettesi tisztségre a miniszterelnököt jelölje a többség. Az ellenzék nem tekinthet el meggyőződésétől. Az a rendszer, amelylyel a miniszterelnök átgázolt az ellenzéken, végigtiporta a nemzetet s ez megakadályozza abban, hogy a miniszterelnök részes lehessen abban a legnagyobb kitüntetésben, amely magyar embert érhet.

Huszár Károly közbekiáltja: Alkotmánytíró ne vegye kezébe a koronát!

Andrassy Gyula gróf (folytatja beszédét.) A miniszterelnök azt mondta, hogy nem tette volna meg azt, amit az ellenzék tett. Én erre azt mondhatom, hogy én nem tettem volna meg azt, amit ő tett. Ha nem sértené a nemzet egy részét...

Közbekiáltások: Nagy részét...

Andrassy Gyula gróf... Tisza megválasztása, nem folytatná a harcot ellene. (Nagy zaj a baloldalon.) A többség úgy véli, hogy Tisza István gróf a legnagyobb magyar.

Közbekiáltások jobbról: Ugy van, ezt hisszük!

Baloldalon kiáltozzák: Só-só!

Batthyány Tivadar gróf: Lukács is a legnagyobb magyar volt. — (Rettenetes nagy zaj

támadt. Szakadatlanul Lukács nevét kiáltozzák.)

— Sóbálvány is koronázhatott volna? — kiáltja valaki.

Andrassy Gyula gróf: Deák Ferenc előterjesztésére a képviselőház Andrassy Gyulát nem mint miniszterelnököt, hanem mint magánembert választotta meg. Kérdi a tuloldalt, vajjon Tisza István grófot, mint miniszterelnököt, vagy mint magánembert akarja-e.

Felkiáltások a jobb oldalról: Mint magán embert.

Fráter Loránt: Tiszát, a szerénység fanatikusat!

Andrassy Gyula gróf: A nádorhelyettes az egész nemzet képviselője-e, avagy csupán a többségnek? Akkor van szüksége a nemzetre, mikor a véradóját kéri? 1867-ben a főrendiházban azt hangoztatták, hogy a koronázáson a nádor helyettese az országbiró. Ezzel szemben azt állapították meg, hogy a nádorhelyettes az, akit a nemzet teljes szabadon, lelkiismerete szerint megválaszt. A miniszterelnökre senkise akarja ráfogni, hogy annyira megfélemedzene a szerénységről, hogy önmagát emelje meg, mikor a nemzet legkitünőbb emberének megválasztásáról van szó. Nem, ezt a miniszterelnök nem mondja, ellenben azt mondja, hogy a parlamentarizmus elemi követelménye, hogy a miniszterelnök koronázzon. Hallottam, amikor Tisza István gróf kijelentette, hogy magának követeli ezt a diszt és arra hivatkozott, hogy az ország kára lenne, hogyha nem ő koronázná. Eme rendszer és eme szellem ellen küzdünk, amely minden hatalmat és kitüntetést egy pártnak kezében akar egyesíteni.

Rakovszky István (közbekiált): *Hogyha botránny lesz a koronázáson, ki lesz azért felelős?* (Óriási zaj a Ház minden oldalán.)

Andrassy Gyula gróf: Kijelenthetem, hogy a koronázáson nem lesz botránny, de (a munkapárthoz fordulva) ez nem az önök érdeme. (Óriási zaj. Andrassy csak percek mulva jut szóhoz.) Jól tudom, hogyha a király néhány évvel előbb halt volna meg, akkor Klauen-Hédervary grófot választották volna meg nádorhelyettesessé.

Felkiáltások: Lukács Lászlót is.

Andrassy Gyula gróf: Szóval mindig azt, akit őfelsége miniszterelnöknek nevez ki. Semmi baj sem származott volna abból, ha József főherceg lenne a nádorhelyettes. (Az egész ellenzék feláll, sokáig éljenez és tapsol.)

Felkiáltások: A Doderdón szerzett érdemeket! Honvédekkel, nem pedig darabantokkal verekedett együtt. A lövészárkokban honvédekkel együtt védte a hazát!

Andrassy Gyula gróf: 1867-ben Deák Ferenc kijelentette, hogy inkább lemond a mandátumról, mint sem ő koronázza meg a királyt. Csak eme kijelentés után jutott előtérbe a miniszterelnök személye, de nem azért, mert miniszterelnök volt, hanem azért, mert érdemei voltak az ország körül. Nem oszthatja Tisza István gróf álláspontját, hogy a miniszterelnöknek kell képviselnie a nemzetet, mert ez homlokegyenest ellenkezik Deák Ferenc álláspontjával. (Nagy zaj és taps az ellenzéken.)

Tisza István gróf miniszterelnök, aki Andrassy Gyula gróf beszédének kezdetekor eltávozott, majd ismét visszajött, ekkor újra elhagyja az üléstermet.

Andrassy Gyula gróf: Az ellenzék a király és a koronázás szent aktusa iránti tiszteletből erőt vesz magán. Az elhangzott vitáért

a többség felelős. Nem akarjuk, hogy a miniszterelnök politikai zsákmányul vigye el a szenykoronát.

Végül hangoztatja **Andrássy Gyula** gróf, hogy József főherceg megválasztása a legmegfelelőbb. Ebben a kérdésben sehogysem lát harmoniát. Felmerült már **Széchenyi Béla** gróf, vagy **Apponyi Sándor** grófnak a megválasztása is. Igaz, hogy mindketten munkapártiak, de az ellenzék mégis megnyugodna megválasztásukban, mert nem pártzempontok vezérlik.

Zioly Aladár gróf szólalt fel ezután. Kifejti, hogy a magyar korona minden magyar ember szemében szent szimbólum. A király uralkodik, a kormány és az ország koronáz. Leghelyesebb volna egy politikailag pártatlan egyén megválasztása, akinek neve senkiben sem ébreszt fel keserőségeket.

Apponyi Albert gróf szólalt fel. Kijelenti, hogy a koronázás azt juttatja kifejezésre, hogy a nemzet adja a királynak a hatalmat és ezért a nádorhelyettest függetlenül a királyi kinevezésektől kell megválasztani.

Tisza István gróf miniszterelnök megválasztásával kettős precedenst teremtenék. Először is, hogy a miniszterelnök lenne a nádorhelyettes, másodsor pedig, hogy a nádorhelyettes egy kinevezett tisztviselő lenne, noha nem a többség vezérét illeti meg a nádorhelyettesi tisztség. A vetélkedés a hatalomért nagyon diszkvalifikálólag hat. A koronázásnál való részvétel közvetlen érintkezést jelent a királyi hatalommal. A választásnak ehhez mértékben kell megtörténni. Kijelenti, hogy a parlament elfajulásának tartja, hogy a többség határoz ilyen kérdésekben.

Felkiáltások: Besózzák a szent koronát.

Apponyi Albert gróf: Egységet kellene teremteni a többség és a kisebbség között, mellőzve a pártharokot. A magyarság egyesítése érdekében mindig az ellenzék hozta meg az áldozatot. Nem érzelmekről, hanem alkotmányos történelmünk iránti kötelezettségünkről van szó. A többséget korrupcióval választották meg. A miniszterelnök palotaörvséget szervezett az ellenzék ellenében. Alkotmánytipró cselekedetei után tehát lehetetlenség, hogy alkotmányunk legnagyobb biztosítékánál, a koronázásnál a nemzetet képviselhesse.

Az elnök ezután az ülést négy óráig felfüggesztette.

Negyed ötkor nyitotta meg **Simontsits Elemér** alelnök az ülést.

Tisza súlyt ad a koronázásnak.

Khuen-Héderváry Károly gróf történelmi visszapillantást vet a nádori méltóság fejlődésére. A nádorválasztást — úgy mondotta — mindig véres csaták előzték meg, amíg nem a Habsburg-házból választották a nádort. De ezek a harcok nem ártottak a nádori méltóságnak. Nem mondja, hogy a mindenkori miniszterelnök legyen a nádorhelyettes. (Nagy zaj.)

Rakovszky István: Akkor ne szavazzon Tiszára.

Khuen-Héderváry Károly gróf: Most azonban az a helyes megoldás, ha **Tisza István** grófot választják meg, mert nagy érdemei vannak. Kötelességünk Tiszát erre a tisztségre emelni. (Nagy zaj.)

Felkiáltások: Megfizette a választási költségeket.

Khuen-Héderváry Károly gróf: *Tisza István a világháborúban a szövetséges parlamentek helyeslésével kiválóan képviselte a nemzetet.*

Felkiáltások: Erdélybe beengedte az oláhokat.

Khuen-Héderváry Károly: *Kötelességünk olyan embert megválasztani, aki értékével súlyt ad a koronázási aktusnak.* (Óriási zaj.)

Közbekiáltások: Panamával összehozott többség! Lukács-só! Sózás!

Elnök többeket rendreutasít. A jobboldal tapsolja **Khuen-Héderváryt**, aki a következőkép fejezi be beszédjét.

— Azt választjuk meg, aki a nemzet többségének bizalmát bírja.

Lovász Márton azt bizonyítja, hogy a többség, de elsősorban a miniszterelnök felelős, ha a koronázási ünnepélybe disszonáns hangok vegyülnek. Tisza sohasem képviselheti a nemzet többségét és nádorhelyettesé váló megválasztása ünnepontás lenne. A munkapártot korrupció hozta létre és Tisza úgy tesz, mintha neki ehhez semmi köze lenne. De azért a hatalmat elfogadja. Oda kell kiáltanunk Tiszának, hogy ne nyuljon a szent koronához, mert beszennyezi.

Az elnök rendreutasítja Lovászyt.

Ezután **Pejacsevics Tivadar** gróf a horvátok nevében kijelentette, hogy hozzájárulnak ahhoz, hogy Tisza a hercegprimással együttesen tegye a koronát Magyarország és Horvátország közös királyának a fejére.

Erre a kijelentésre óriási zaj tört ki a baloldalon. A padokat verik. A lármában nem hallatszik az elnök szava.

Utasítsa rendre! Nincsen közös király! — kiáltják **Pejacsevics** felé.

A rettenetes zajban az elnök felfüggeszti az ülést.

Tíz perc múlva az elnök újra megnyitja az ülést. **Pejacsevics** kijelenti, hogy a „közös király” kifejezés nyelvbotlás volt. Magyarország és Horvátország királyát akarta mondani. A Ház a kijelentést tudomásul veszi.

Polónyi Géza azt hangoztatja, hogy nem lehet a sértő kifejezés nyelvbotlás, mivel **Pejacsevics** a beszédét kéziratból olvasta. Véleménye szerint József főherceg lenne a legalkalmasabb jelölt a nádorhelyettesi tisztségre. Tisza érdekében felekezeti szempontokat kevertek a kérdésbe és felolvas egy cikket, amelyben egy lap azt állítja, hogy *Tisza megválasztását protestáns vallása miatt ellenzik.* Kijelenti, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Egyedül politikai multja miatt nem lehet a miniszterelnök a nádor helyettese. Az országban a koronázás napján mindenki imádkozni fog dalias királyunkért az eget urához, ánde, ha a koronázásnál Tisza áll mellette, akkor úgy imádkoznak: Isten óvd meg a nemzetet **Tisza Istvántól.**

József főherceg koronázzon.

Lázár István azt hangoztatja, hogy **Tisza** személyisége bivatott a nádorhelyettesi méltóságra. A nemzetnek többször tett nagy szolgálatait és érdemeit csak később, a történelem méltathatja egész pártatlanul. Leghelyesebb, ha a nemzet képviselőjét Tiszára bízzák.

Toth János a protestánsok nevében tiltakozik, hogy protestantizmust belekeverjék a pártpolitikába. Tisza megválasztását nem református volta miatt elneveztek hanem politikai pályafutása miatt. Tisza elhomályosítaná a koronázástényét. Hogy ha a szavazás megadhatja is neki a módot a koronázásra, nem adhatja meg a nemzet bizalmát.

Aradi írók és művészek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Új irodalmi és művészi egyesület terve vetődött fel Aradon. Az aradi írók és művészek körében felmerült a tömörülés eszméje, hogy összefogva, közös munkával, közös akarral nívós szellemi életet teremtsenek Aradon és irányt, lendületet adjanak városunk művészi fejlődésének.

Vasárnap délelőtt tíznegy órakor gyűltek össze a városháza tanácstermében Arad írói és művészei, hogy megbeszéljék az új egyesülés eszméjét. A következők jelentek meg az első értekezleten: **Balla Frigyes, Berzeviczy Gizella, Bolgár Lajos, Csillag Imre, Farkas József dr., Farkas Ferenc, Falus Lajos, Illenx Lipót, Köpf Kálmán, Marót Sándor, Rublitsky Géza, Sulik Kálmán, Szőlősi István, Szemere Kálmán, Vázarhelyi Miklós, Vass Gusztáv, Wagner József dr., Zerkovitz Rudolf, Zombory Andor.**

Ez a névsor nem foglalja magában mindazokat, kik a mozgalom hívei. Sokan vannak, akik a vasárnapi megbeszélésről elfoglaltságukra való tekintettel kimentették magukat,

de bejelentették, hogy az írók mozgalmához esatlakoznak.

Az értekezlet egybehívói nevében **Vass Gusztáv** üdvözölte a megjelenteket.

Lelkes, meleg szavakkal vázolta azt a szent célt, melynek érdekében össze kell fogniok Arad íróinak.

— **Régóta érezzük** — mondotta — olyan egyesület hiányát, mely egyesítene Arad íróit és művészeit és olyan szellemi életet teremtené Aradon, amilyenre a közönség megértett. **Várad Antal** mondta legutóbbi itt tartózkodásánál, hogy nincs Magyarországnak még egy olyan városa, melynek olyan megértő, lelkes, pártoló közönsége volna, mint épen Aradnak. Ne keressük, mi az oka annak, hogy noha ilyen a közönségünk, a szellemi élet még sem tudott kellően kifejlődni. Nem a múlt, hanem a jövő áll előttünk, csak ezzel akarunk foglalkozni. Az irodalom és művészet minden ágának képviselőit akarjuk egyesíteni olyan egyesületben, melynek tagjai kizárólag írók és művészek lehetnek. Az egyesület a nagyközönséggel való érintkezést csak a munkájával keresse, nem pedig taggyűjtés révén. Végül kérdést intézett a jelenlevőkhöz, helyesnek tartják-e ilyen egyesület megalakítását.

Vass Gusztáv kijelentései általános tetszéssel találkoztak. Mindenki átérzte szavának igazságát, a jelenlevők mindegyikének meggyőződését fejezte ki. Hosszas és alapos eszmecsere indult meg ezután a kérdésről. Mindnyájan egyet értettek abban, hogy az egyesület megalakítására mulhatatlan szükség van. Altalánossá vált az a felfogás is, hogy a megalakítandó egyesület nem akarja a harcot Arad régi egyesületeivel. Ezeknek munkájával nem kell törődni, az új egyesülés haladjon szabadon, függetlenül a maga útján és becsületesen váltsa yalóra a programot, amelyre vállalkozik: a város kulturális életének fellendítését, irányítását. Egyhangulag kialakult az a vélemény is, hogy egyelőre nem kell még alapszabályokkal dolgozó egyesületté tömörülni. Előbb ismerje meg a közönség az irodalom és művészet igazi képviselőit Aradon, munkájukról, produktivitásukról győződjék meg előbb a város lakossága. Művészi termékeiket a közönség elé viszik, munkáikkal tesznek tanubizonyosságot tehetségükről. Arad írói és művészei és egyesületté majd akkor alakulnak, ha köztudattá válik, milyen szükséges, hasznos szerepkört fog betölteni az új alakulás.

Az aradi írók és művészek szabad társaságánál a legközelebbi jövőben bemutatkozik.

Károlyi Mihály gróf azt kérdezi miféle érdemre hivatkozhatott Tisza tegnap a munkapártban elmondott beszédében? Hogyha Tiszát megválasztják, arculesapása lesz a közmorálnak. Tudja, hogy a munkapártban is többen vannak, akik csak kényszerűségből szavaznak rá. (Ellentmondás a jobb oldalon) Tiltakozik ama vád ellen, hogy botrányt akarnak rendezni a koronázáson. A botrány ama mód, ahogyan a munkapárt kierőszakolja Tisza megválasztását. **Abraham Dezső** szintén Tisza megválasztása ellen beszél.

Mezőssy Béla eseteli József nádornak dicsőséges emlékét és utódjának József főhercegnek közbecsültségét. Leróhatnánk szeretetünk és hála adóját mindkettő iránt, hogyha egyhangulag felkérnők őt, hogy tegye a koronát a király fejére (Taps az ellenzéken). Ezt magának Tiszának kellett volna indítványozni, akkor az egész nemzet lenne összeforrv a jelenben. Igazi államférfiak tulajdonsága az, hogy beismerik hibájukat. Ismerje be Tisza is, hogy tévedett és nem ismerte a közhangulatot és járuljon hozzá József főherceg megválasztásához.

Kálmán Gusztáv közbekiált: Csak fogadják el. (Taps a baloldalon.)

Mezőssy Béla: A főherceg kijelentette, hogy életének legszebb pillanata lett volna, ha a nemzet közbizalma benne összpontosulna. Ebből következtethető, hogy a bizalmat elfogadná. (Az ellenzék percekig tapsol.)

Bathányi Tivadar holnapra halasztatja beszédét.

A napirend megállapításánál **Rakovszky István**, **Szmrecsányi György** kérdéseire **Balogh Jenő** igazságügyminiszter a koronázás technikai részleteire ad felvilágosításokat. **Szmrecsányi** ama kifogására, hogy a főrendiház elnöke önhatalmulag nevezi ki a tizenegy zászlóvivő urat, **Szász Károly** elnök kijelenti, hogy **Szmrecsányinak** a holnapi tárgyalás folyamán módjában lesz felezőlni. Az ülés vége negyedik órára.

A főrendiház ülése.

A főrendiház mai ülésén **Josika Sámu** báró elnökölt. Az ülés folyamán **Hadik János** sürgős indítványt nyújtott be, amelyben ki-

a közönség előtt. Sietni kell — ez volt a vélemény — mert elmúlik a tél és régi tapasztalat, hogy tavasszal már megcsappan a közönség érdeklődése minden kulturális mozgalom iránt. Nagyobb szabású alkotással már január hónap folyamán a nyilvánosság elé lép az új társaság.

Az értekezleten megjelentek szűkebb bizottságot küldtek ki a társaság legközelebbi munkarendjének megállapítására. Ez a bizottság rögtön munkához lát és megteszi az előkészületeket a január havában bemutatandó programhoz, amely minden tekintetben méltónak ígérkezik az intelligens aradi közönség nivójához. A bizottság állandóan permanenciában marad és a szükség szerint bármikor összehívhatja a mozgalom többi híveit is.

Másfél óráig tartó, alapos és beható megbeszélés után azzal a szent meggyőződéssel távoztak el a vasárnapi értekezletről **Arad** írói és művészei, hogy régi álmuk végre teljesülni fog. Erős akarással, komoly munkával fognak hozzá, hogy olyan szellemi életet teremtsenek **Aradon**, amely megfelel a gyönyörű fejlődő város kulturájának. A nagyközönség már a jövő hónapban meglátja, milyen sikerrel járt ez a becsület, őszinte törekvés.

emeli a parlamentben a nádorhelyettesi tisztség betöltése körül keletkezett politikai harcot és azt indítványozza, hogy helyes lenne, ha a főrendek a választás ellen nemcsak az eddigi szokáshoz híven vétóval élnek, hanem ténylegesen választanának, különösen azért, mivel **Tisza István** gróf eddigi magatartása és a korrupció, amellyel **Lukács László** volt miniszterelnök a többséget megszervezte, nem teszik alkalmassá a többség vezérét a nádor-

helyettesi tisztség betöltésére. Hírbáztatja hogy nem fogadták el **József** főherceg jelölését. **Hadik** indítványát 17 szavazat ellenében 53 szavazattal elvetették. Ezután a főrendiház vita nélkül elfogadta az indemnitást és a külkereskedelmi szerződést. A legközelebbi ülés szerdán délután négy órakor lesz, amelynek napirendjén a küldöttségek megválasztását fogják tárgyalni.

Anglia polgármesterei a béke ellen.

(Oroszország ingadozik. — Olaszország békefeltételei.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A Times meginterjúvolta az összes angol városok lordmajorjait a központi hatalmak békejavaslatáról. Véleményük abban összefoglalva, hogy a békejavaslat Németország meggyengülésének jele. A béke, amely az entente követeléseit nem elégíti ki, nem lenne tartós és végül, hogy a háború a győzelemig folytatandó és a győzelem után fogadtassák el feltételeiket a központi hatalmakkal.

Az angol Tradunion titkára a békejavaslatról a következőket mondotta:

— Anglia meg szeretné ismerni a német békefeltételeket, mivel csak úgy alkothat magának helyes ítéletet a békeajánlat komolyságáról, a mely biztosítsa hosszú időre a békét.

A londoni körök úgy vélik, hogy az angol kormány visszautasítja a német békeajánlatot. Franciaországban és Olaszországban szintén bizakodnak a győzelemben s ezért szintén visszautasítják a központi hatalmak békeajánlatát. **Csupán Oroszország állásfoglalása kétes.** Egy angol kormánybizottság a napokban Pétervárra utazik, mert **Pokrovszky** külügyminiszter és az egész Trepov kormány nem bizik feltétlenül Angliában. A kormánybizottság megkísérli a Trepov kormányt a **Miljukov** kormánnyal felelősséget tenni.

Denisch Chochin francia külügyi államtitkár tanácskozásokat folytatott az összes entente követekkel. A tanácskozások célja az volt, hogy a német békejavaslatokkal kapcsolatosan az entente kormányok között fennálló nézeteltéréseket eltüntesse.

Newyorkból táviratozzák: **Wilson** kijelentette környezetének, hogy addig nem kísérel meg a békeközvetítést, amíg kísérletét bizonyos siker nem koronázza.

Bissolati lapja, a Secolo felállítja azoknak a feltételeknek a jegyzékét, amelyeknek elfogadása az ententét némileg kielégíthetné, ezek a következők:

1. Belgium felszabadítása, függetlenné nyilvánítása és kártalanítása.
2. Elzász-Lotharingának felszabadítása és kártalanítása.
3. Olaszország határainak kiigazítása a természetadta határok szerint. Valamint stratégiai garanciák nyeresé az adriai tengeren.
4. Szerbia visszaállítása.
5. Albánia, Montenegró és Oláhország kiürítése.
6. Oroszország okkupált területeinek a visszaadása s Lengyelország elpusztított területeiért kárpótás.
7. Egy autonóm Örmény állam berendezése.
8. Minden elsúlyozott kereskedelmi hájőért megfelelő kárpótás nyújtása.

Ami Angliát illeti Portugáliával együtt megfogják tartani kárpótásul a német gyarmatokat.

Az entente feltételeinek ez a legszerűebb minimuma. Ha a fronton levő olasz katonákat és a hadifoglyok anyáit megkérdeznék, vajjon Olaszország hiába hozta légyen meg a rettenetes áldozatokat, mindnyájan szörnyűkődő „nem”-mel felelnének.

A többi olasz lapok még tovább mennek s végnélküli cikkeiben elmélkednek a német békejavaslat ördögi aljassága és elfogása fölött. A Corriere de la Sera úgy jellemzi a békejavaslatot, mint diplomáciai támadást, amelynek az entente népek erkölcsi ellenálló erejét kellene megrendíteni. Hogy a német gögöt megtörjék és a békét a valóságban siettesék — amint írják — csak egyetlenegy eszköz volna lehetséges: a háborúnak félelem nélkül való tovább folytatása.

A Ciornale d'Italia közli, hogy az első pillanatban az entente kormányok között tökéletes egyetértés uralkodott arra nézve, hogy mit kell felelniök „Németország mefisztofeleszi szakhuzására.” Németország szerintök egy nagy politikai hibát követett el, mert nemcsak az entente hatalmak, hanem a semleges országok népei is teljesen átértik, mire törekszik Németország. Egészen világos, jegyzi meg a hivatalos lap, hogy az osztrák kamarilla Olaszország nemzeti aspirációinak jogosságát soha a legkisebb mértékben sem akarta elismerni. A jelenlegi béke tehát Olaszországra nézve minden nemzeti reménységének összeomlása volna. A nép józan értelme teljesen belátja, hogy a központi hatalmaktól felkínált béke Olaszországban megalázkodást, összeomlást és hasztalan hozott áldozatainak megpecsételését jelentené. Ez az oka annak, hogy Olaszország nyilvános közvéleménye egy pillanatra sem habozott, hogy Németország ajánlata fölött pálcát törjön.

Vincenzo Morollo a Tribunában a következőket írja: Ha Németország határtalan katonai felkészültsége mellett is kényszerült arra, hogy békét kérjen, ez azt jelenti, hogy szükségét érzi a békének. Az entente azért hibát követne el, ha ezt a német jegyzéket minden szó nélkül elvetné. A Popolo d'Italia attól fél, hogy a német javaslatot a többi entente államok nem fogják aprióri elvetni. Olaszországnak meg kell mindent kísérlni, hogy ezt megakadályozza, mert az entente megegyezése a központi hatalmakkal, minden olasz aspirációnak diestelen végét jelentené. Olaszországnak e pillanatban sokkal inkább kell önmagára, mint az ententera gondolni.

Baselből jelentik: Ideérkezett hírek szerint a дума tegnapielőtti ülésén a szavazásnál csak 246 képviselő volt jelen és 202 távol volt.

Zürichből jelentik: Római hírek szerint a szövetségesek válasza a központiak békeajánlatára okvetlenül asütörtök előtt fog megtörténni.

Telmányi Emil külföldi körútja.

— Levél a szerkesztőhöz. —
— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tisztelt szerkesztő ur! Elnézésüket kell kérnem azért, hogy szíves felszólításukra nem siettem külföldi utamról egyet-mást megírni, de a hosszú és fáradságos ut után pár nyugodt napot kívántam itthon tölteni.

Hiszen tudják azt, hogy sok fáradsággal jár most utazni. Nemcsak, hogy nagyon szűkre van szabva azoknak száma, kik engedélyt kapnak külföldi utra — melyet csak hivatásból való utakra adnak ki — hanem arra, aki végre megkapja a német „vizum“-ot négy az utlevélben levővel azonos fénykép leadása ellenében, még sok minden vár. Először is csak három nappal a „láttamozás“ után utazhat azon a határállomáson át, melyet utlevélbe beírtak (s ahol egy fénykép várja összehasonlítás céljából) aztán a határállomáson két óras utlevél- és podgyász-vizsgálaton megy keresztül. Holmiját az utolsó gombostűig átkopogtatják, megropogtatják, világosság felé tartják, koffiját alaposan szemügyre veszik, hogy nincs-e vajjon dupla fedele, minden papírt, legyen az könyv, levél, kotta vagy csomagolópapír, elvesznek, kivéve utlevelet és papírpénzt (ezt is tréfából elakarták egyszer venni) és az illetékes hatóság által lepecsételt s az utazás céljára sürgősen szükséges iratokat (pl. hangjegyeimet). Ezután bevezetik az utast erre épített facellákba, ahol kiürítheti vele zsebeit, levetköztetik és ha gyanus, bizonyos savval jól lemossák: hátha kémhíreket visz az ellenségnek.

Ha azonban mindenem szerencsésen keresztül esett s még nem felejtett el járni, akkor békében folytathatja útját. — Képzeld el, kedves szerkesztő ur, mily nehéz kérdés nekem a kottaívitel. Postára sem adhatom, erre nincs idő s bizonytalan is, magammal pedig csak akkor vihetem, ha a katonailag kirendelt „Briefkontroll“-hivatal lepecsételi minden egyes határátlépéskor. Erre megint két nap szükséges, nem szólva arról, hogy a kottákat úgy kell vinni (10—15 kiló dacára), mint a himes tojásokat, mert ha egy peccét is megtörik, kíméletlenül a határon marad, mint gyanus. Most Kopenhágától jövet csak annak a véletlennek köszönhetem kottáim magammal hozatalát, hogy a német követségen ismerték nevüket (Vas Sándorral együtt utaztam). A külföldön nincs „Briefkontroll“!

Dániában olyan vigan folyik az élet, mint ahogy azt már szeptember elején az Aradi Újságban megírtam. Csak azzal a külömséggel, hogy a tőzsde mostani erős baisse-e bizonytalanra teszi sok embernek a jövőjét. De ez előrelátható volt a nyári hihetetlen hausse után. A tőzsdén való játszást meg is nehezítették, s csak 25.000 korona névértéken felüli kötések jeyezhetők; ezzel a kissepekulánsok kizárását akarják elérni. — De azért a színházak előtt lógó vörös lámpák majd minden este kigyulnak s jelzik, hogy minden jegy elfogyott. Kávéházak, vendéglők, szállodák s nem utolsó helyen említve a kabarek, táncos mulatóhelyek zsúfoltak, esténként 3—5 hangverseny. Olyan áradat, mit a kis Kopenhága az 600.000 lakosával nem sokáig bírhat ki. Persze most itt gyűl össze a sok orosz, lengyel, német és egyéb művész, táncos, artista, köztük sok kétes egyén is, mintegy szerencsét próbálnak, akár csak egy exotikus aranyföldön. Nem tolhatom el magamtól a gondolatot, hogy a háború nyomása ellen küzdenek és a szublimált művészi élvezetek összekeverődnek a nyers érzelmi kielégüléssel, ami sok egészségtelen csirát rejt magában.

Kopenhágában torlódt össze az a sok „ellenséges külföldi“ kik háboru elején a német fővárosokból elmenekültek. 160.000-re teszik például az oroszok s orosz-lengyelek számát. Akik közül sokan egymással versenyznek, hogy ki talál jobb trükköt tiltott áruknak a hadviselő országokba, különösen Németországba való szállítására. De keresnek is rajta.

Egy idevágó klasszikus esetet hallottam. Valami ügynök vásárolt Amerikában hatalmas azállitmány zsirt „Dánia részére“. A zsirrakomány hat hónap mulva Christiániába érkezett.

Onnan vasuton akarta a szállító Kopenhágába továbbítani, mert olecsóbb, mint hajón, de az ügynök mindenféle kifogással élt, hogy a zsir hajóra kerüljön. Megtörtént. A zsirt berakták a Christiania—kopenhágai személygőzörsre. A hajó Skagenben (Dánia legészakibb, legkedveltebb tengeri fürdője) felvesz 300 kopenhágai iskolás gyermeket, akik ott nyaraltak s most augusztus végével haza igyekeznek. A szülők nagyban várják a hajót Kopenhágában, de az csak nem akar megérkezni. A nyugtalanokdást hamarosan kétségbeesés váltja fel, a mai hajózás bizonytalan, mi történhetett a hajóval és gyerekekkel? Akna?... Tengeralattjáró?...

— Másnap egész Kopenhága tele a szenzációval; a németek elfogták a hajót, Warne-mündébe vitték, a zsirrakományt szépen kiszedték utolsó dekáig, a gyerekeket pedig kicseit meghajókáztatva, de sértetlenül házaeresztették. Akinek humora volt, nagyot kacagott, mikor a vizsgálat kiderítette, hogy az ügynök telegrafice értesítette a németeket arról, hogy a rakomány „Klar zum Abfangen“ — és megkereste a maga félmillióját. De szüknek is érezte egyszerre Dániát.

A szoros üzleti kapes Dánia és Németország között befolyásolja a politikát is. Igy van némi ellenszél a hagyományos német gyűlölettel szemben. Azonkívül mostani óriási román sikereink ugylátszik minden eddigit felülmuló hatást gyakoroltak a semleges világra. A nyári orosz offenziva és román betöréskor egyértelműleg elparentáltak bennünket. A törhetetlen akarát — és tetterő, mely az új ellenségeit is lesújtotta, kivirta náluk az elismerést, csodálatot, de talán nem találjuk, ha azt állítom, meg inkább a félelmet.

Mikor Bukarest előtt állottak csapataink, csendes, résztvevő, őszintén szomorú hangan hallottam mondani: „szegény románok, mit csinálnak velük a „szivtelen“ (sic!) németek, szegény Bukarest!“ Kiereztem ebből a hangból az öntudatlan összehasonlítást és esetleges saját sorsuk elképzelését, ha háborúra kerül a sor. Ezért részvétük a románok iránt (mint azelőtt Belgium s Szerbia iránt) sokkal őszintébben csengett, mint mikor a két nagy orosz offenziva volt ellenünk — és a német ellen! Nekem csak egyetlen egy ember kívánt szerencsét a győzelmekhez, úgy amint csak egy újság van, a Politiken, mely legalább is objektív és nem entente-párti. A józan ész azonban visszatartja minisztereiket, úgy amint Norvégia is észretért, mikor a németek erélyes hangon léptek fel a tengeralattjáró-kérdésben. Norvégia most halexportjának, azt hiszem, 15—20 százalékát átengedi Németországnak egyéb engedmények mellett. Norvégia különben az az ország, mely talán legjobban megérezte hajói elvesztésével a háborút, emiatt a legerősebb a németgyűlölet ott. Svédország pedig annyira bőkezű volt, hogy már hónapok óta be kellett vezetnie a kenyér-, cukor- és tej jegyet és például likört, konyakot svéd puncsot, ami azelőtt a fekete-kávé mellől elmaradhatatlan volt, most csak akkor szolgálhatnak fel a kávéházak, ha az északi országok speciálisát „smørrebrød“-öt (vajjas kenyér mentétele feltétel) rendelnek mellé. Dánia is kényszerül rövid időn belül a cukorjegyet bevezetni, pedig a világ második legnagyobb cukorgyára van Nakskov-ban, — ahol szintén hangversenyeztünk — és egy egész sziget — holland — él a cukorrépa termelésből.

Megboldogult királyunk halála nagy részvétet váltott ki a dánokból. Hogy mennyire szimpatikus volt előttük, láthattam az újságokból, melyek napokig oldalakon át foglalkoztak életével, méltatásával és számtalan felvételt közöltek róla, családjáról a legkülönbözőbb idősakokból. A rekviemen, sajnos, nem vehettünk részt, mert a vidéken hangversenyeztünk, de hallottam, hogy milyen egységes részvét nyilvánult meg. Nem tudom objektíve megállapítani, hogy csak udvariaság-e, vagy van igazság is benne, de előttem mindenki erősen hangsúlyozta, hogy az osztrákok, de „különösen“ a magyarok nagyon szimpatikusak előttük. Nem tartom valószínűt-

lennek, hogy így is van, mert elvégre olyan messze vagyunk egymástól, egyik se árthat a másiknak s ha elválasztanak bennünket kezeletükben a németektől — a „mért ne szeresünk egymást“? — lehet a gondolatmenetük.

Mi nem is panaszkodhatunk. Vas Sándorral együtt olyan szíves barátsággal fogadtak, mint mindég. De meg is háláltuk hangversenyeinkkel, melyek persze a kapesot köztünk még szorosabbra fűzték.

Ez azonban nem tart vissza engem, hogy az objektív kritika szemüvegén keresztül nézzem őket. És ez a művészet terén nem nyújt mindenütt vonzó képet. Sokkal kevesebb van meg bennük a magasabb művészet és muzsika iránti szükséglet és kifejlődés az érzék, mint a németekben, ha mint összeközönseget vesszük, mert azért vannak egyes kiváló művészeik.

Nem mulasztatom el megemlíteni, hogy milyen végtelen kellemes, üdítő benyomást tesznek a vidéki városkák. Csupa vörös téglaház, fehér szegélyzetel, üdít a sokszor sötétebbnyire esős, szürke égből, minden háza előtt, vagy az udvarban nagy árboa rajta a diu lobogó, vörös mezőben felér kereszt leng. Tiszták ezek a városkák, rendezek, kövezettek, fejlett ipar és hajó kereskedelemmel, minden kulturális kényelemmel, persze viszonylagosan, melyet azonban, sok hasonló nagyságu magyar mezővárosban hiába keres az ember. Mindenikben egy „Musik“, vagy „Handwerker-forening“ (Handwerker-Veren) többnyire zárkörü és sokszor a legnevesebb művészek lehozatalára képes „budget“-tel, esak hogy jó muzsikát halljon.

Ennek legszebb példáját láttuk Jütland egy kis északi városkájában, melynek nincs több lakosa 1200 embernél! A „Musikforening“ meghívott bennünket és teljesítette feltételeinket. Mi fázva indultunk utnak, mikor hallottuk, hogy mekkora a város! Ki tudja milyen sátorban lesz a hangverseny, vagy mielőd halázkunyhóban? „Hurup“-ban! melynek említésekor kopenhágai barátaink nem fogytak ki a viccelődésből és kacagásból. De ki írja le meglepetésünket, mikor egy hosszú, de gyönyörű szép utazás végével egy kis hangulatos állomásán leszállva a szállodában központi fűtés, villany, egy pompás, pálmakkal, virágokkal telesztott hangversenyterem — körülbelül 200—250 ember részére — fogad bennünket?

És ez egy 1200 lakosu városban!!! Persze 5 mértföld sugárnyi körzetből hatalmas prémekebe burkolva (melyek sok irigy pillantásunkat fogtát el) jöttek a gazdag halászkok és a vidéki intelligencia. Ezek összeadtak egy tökélet, melyből évente 4 művész-estet, színház-előadásokat stb. rendeznek művészi igényeik kielégítésére. Kalapot emeltem ez előtt! — És amit nem felejtetek el; a közönség, mely talán életben nem hallott 5-nél több hangversenyt, olyan intelligens csendben ült egész este, hogy az Berlinnek is dicseretére vált volna. A számok végeztével gondolkoztak ugyan egy keveset, hogy tapsolhatnak-e már, vagy jön még valami, de biztató pillantásainkra aztán felbátorodva hirtelen tapsban tértek ki. Hurup a híres Limfjord mellett fekszik, ahol a legszebb osztrigát szedik egész Európában, ezért közelfekvő volt, hogy Vas számközt odaugya nekem: „Nézd csak... ezek az osztrigák... hogy tapsolnak!“

A szerkesztő urnak tisztelettel:
Telmányi Emil.

Aradiak üdvözlöte a román harctérről.
A román harctéren küzdő néhány aradi honvédönkéntesnek jó gondolata támadt. Szabados Árpád, Prolich Nándor, Juhász József, Bán István, Kocsis Antal, Oberschall József egy éves önkéntesek és Alt Alajos hadapródjelölt azt írják nekünk, hogy a nagy postaforgalom miatt mindenkinek havonkint csak egy levelet szabad küldeni. Igy tehát az Aradi Közlöny szerkesztőségét kéri meg, hogy a lapban az ünnepek alkalmából juttassák el rokonsaikhoz és jóbarátaikhoz a harctérről jövő őszinte üdvözlötüket.

Napoleon is mint győző ajánlott békét.

(Marcali Henrik nyilatkozata. — Bonaparte levele Károly főherceghez.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A semleges államok közvetítésével az ententának küldött békeajánlatunkra még nem érkezett meg a hivatalos válasz, de az ellenséges sajtóorganumok magatartása előre sejteni engedi az ellenséges állásfoglalást. Békeajánlatunkat az entente-sajtó bizonyára kormányai kezelték, az entente-sajtó bizonyára kormányai kezelték, az entente-sajtó bizonyára kormányai kezelték. Hogy milyen nagy tévedésben vannak a békeajánlat megtételét illetően az entente hatalmasai, kiviláglik Marcali Henrik dr. egyetemi tanárnak az alábbiakban közölt érdekes nyilatkozatából, mely megdönthetetlen történelmi tények felsorolásával bizonyítja, hogy az entente részéről nagy a tévedés, mintha a győztes soha sem kínált volna békét a legyőzötteknek. A professzor nyilatkozata így hangzik:

— Tévedés az a vélemény, mintha a győztes sohasem kínált volna békét a legyőzötteknek. Nem is tekintve a régi példákat, erre nézve, döntő bizonyíték Napoleon eljárása 1797-iki hadjáratában. Miután felső Olaszországban négy osztrák hadsereget legyőzött, megindult az Alpeseiken át Bécs felé és március 31-én Klagenfurtból a következő levelet intézte Károly főherceghez, a császári hadak fővezéréhez:

„Fővezér Ur! A vitéz katonák hadakoznak, de a békét kívánják. Nem tart-e ez a háború már hat év óta; nem öltünk-e meg már elég embert és nem okoztunk-e már elég bajt a nyomorult emberiségnek? E hatodik hadjárat is szomorú előjelek közt kezdődik. Bármilyen legyen a kimenetele, mindkét részről sok ezer ember veszt életét és végre is meg kell majd egyeznünk. Mert mindenkinek van határa, még az emberi szenvedély-

nek is. Már rég létrejött volna köztünk a béke, ha a londoni udvar nem lép közbe. Nincs tehát semmi szándéka a megegyezésre? És szükséges-e, hogy egy idegen nemzet kedvéért, amely nem is vesz részt a háborúban, mi tönkre tegyük egymást? Fővezér Ur? Önt, kit születése oly közel állított a trónhoz (Testvéröccse volt Ferenc császárnak) és ki fölött áll a kicsinyes szenvedélyeknek, amelyek oly gyakran ösztönzik a minisztereket és kormányokat, nem szánja-e el magát arra, hogy jótevője legyen az egész emberiségnek? Ne higgye, Fővezér ur, hogy azt hiszem, hogy fegyverrel is ne lehessen megmenteni az emberiséget, de még föltéve is, hogy az Önök fegyvere lenne diadalmas, kevésbé pusztulna el az Ön házája? Ami engem illet, Fővezér ur, ha az a kijelentésem, melyet szerencsém van most tennem, csak egy embernek is megmenti életét, sokkal büszkébb lennék arra a polgári koronára, melyet ezáltal megérdemeltém, mint arra a szomorú dícsőségre, mely katonai sikerektől származhatik.

— Egy héttel később Leobenben, hova Bonaparte gyorsan előrenyomult, létrejött a fegyverszünet. Megkezdődtek a békealkudozások, melyek októberben a campofioniói békéhez vezettek.

— A helyzet annyiban is hasonló a mostanihoz, amennyiben Bonaparte kétségtelenül győző volt. A béke létrejött és ez idézte elő a békét ellenző Thongut miniszter bukását, ki az angol érdekeket mozdította elő. Hogy a hasonlatosságot a mai helyzettel még jobban ki-domborítsuk, megemlítjük azt is, hogy Napoleon e békeajánlatában a feltételekről semmi említést nem tett.

Berlin az új záróra idején.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hosszú idő óta dúló háború ellenfeleinket is, minket is újabb és újabb megszorításokra kényszerít, amelyek azonban csakis a gondos előrelátásnak okos következményei. Lihenekül is kell ezeket tekinteni s a központi nemzetek minden polgárának, teljes megnyugvással kell fogadni azokat a rendelkezéseket, amelyek megszorítják ugyan a mindennapi élet szabadságát, de amelyek mégis közelebb visznek bennünket az óhajtott békéhez.

Az élelmiszer kérdésén kívül, kétségtelenül a fűtő és világító eszközökről való gondoskodás a legfontosabb tárgya jelenleg a hadviselő államoknak. Németország ebben is előljár a maga nagy adminisztratív erejével s gondosan mérlegelve minden lehetőséget, megszervezi a polgári élet hadseregét s minimalja polgárainak igényét a nagy dícsőség érdekében.

A tüzelőanyagok és világító-eszközökkel való takarékoskodás tárgyában 1916. december 11-én Berlin rendőrfőnöke, a birodalmi tanácstól nyert megbízatása alapján, a következő rendelete hozta:

1. Azokban a vendéglőkben, amelyek kizárólag étkezőhelyek, a zárórát 10 órára állapítja meg.

2. Azokban a vendéglőkben, amelyekben italokat is mérnek ki, ugyancsak a zárórát 10 órára állapítja meg.

leg 11 órákor kellett zárniok: zárójukat szintén 10 órára határozta meg.

3. Azok az üzemek, amelyek eddig 12 óráig nyitva voltak, ezentúl már 11 órákor kötelesek zárni.

4. Azok az üzemek, amelyek éjjel után 1 óráig tarthatták nyitva helyiségeiket, mostantól fogva fél tizenkettőkor kötelesek zárni.

5. Egyesületi helyiségek, klubok, kaszinók, amelyekben ételt és italt is szolgálnak fel, 11 és fél órákor, zárnak.

6. Színházak, mozik s olyan helyiségek számára, amelyekben előadásokat tartanak, valamint a nyilvános mulatóhelyek számára, további rendeletig, egyelőre 11 órában határozza meg a rendőrség a zárórát.

7. A rendőrfőnök azoknak a lámpáknak és világítótesteknek égetését, amelyek ugyanazt a célt szolgálják, mint a kirakatoknak a lámpái, tiltja. A kirakatok külső megvilágítása a legszerűsebb mértékre csökkentendő. A kirakatok és üzletek belső megvilágítására nézve, melyekre már korábban jelent meg tiltó és mérséklő rendelet, a rendőrfőnök azt a reményét fejezi ki, hogy az illető üzlet és kirakat tulajdonosokból nem fog hiányozni a rendelet üdvös voltának felismerése s igyekezni fognak a legminimálisabb világításhoz ragaszkodni. Ugyancsak ezt a reményét fejezi ki a rendőrfőnök az éttermek, sörszobák, kávéházak, színházak, mozgószínházak, valamint a nyilvános mulatóhelyek tulajdonosaival szemben s előre is kúrába helyezi, minden egyes

helyiségnek a rendőri vizsgálat alá való vonását.

Miután az üzletek zárása 1917. január 1-étől fogva hét órákor megtörténik, semmi akadálya sem lesz annak, hogy a színházi előadásokat a rendesnél egy órával hamarabb kezdjék el. Mindezek az újítások 1917. január 1-én lépnek életbe.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Kedden: Kis gróf, operett. (B. bérlet.)

Szerdán: Trilby, színmű. Új betanulással. (C. bérlet.)

Csütörtökön: Trilby, színmű. (A bérlet.)

Pénteken: Kertész Vilmos, a Buda-Temesvári színház tagjának felléptével: Hoffmann meséi, opera. (B. bérlet.)

Szombaton délután fél 4 órákor ifjúsági és népies előadás: A vasgyáros, színmű.

Este 8 órákor rendes helyárrakkal: Kertész Vilmos felléptével: Hoffmann meséi, opera. (C. bérlet.)

Vasárnap délután a jógyermekek öröme: Hófehérke és a hét törpe, zenés mesejáték.

* Zombory Andor előadása a Kölcsey Egyesületben. A Kölcsey Egyesület negyedik felolvasó délutánján: vasárnap délután Zombory Andor állami főreáliskolai tanár olvasta fel — a költők és korszakok egymásra való hatásáról szóló irodalmi tanulmányát. A felolvasó Taine „milieu-elmélet”-ét tette kritika tárgyává s azt kutatta: nem lehetne-e ezt tökéletesebbé tenni azzal, hogy a francia esztetikustól elhanyagolt „egyéniség” is szerephez jutna ez elméletben. Igazságait példákkal illusztrálta s a világliteratúra s a magyar nemzeti irodalom gyöngyeiből mutatott be egynehányat a közönség őszinte tetszése mellett. A népszerű író percekig ünnepelte a halás hallgatóság. A felolvasással kapcsolatban szívesen nyugtázzuk, hogy a Kölcsey Egyesületben, amely elsősorban irodalmi egyesület: irodalommal foglalkozó előadást hallhattunk. A közönség nagy és őszinte érdeklődése, amellyel az irodalmi kérdés fejtegetését kísérte, megmutatta, hogy az irodalmi tárgy felolvasásokra szükség van s azokat elhanyagolni nem szabad a Kölcsey Egyesületnek. Zombory Andor felolvasása előtt Kis Miklós, az aradi Nemzeti Színház tagja énekelt három dalt. Egyet Zerkovic Bélától, egyet Wagner József dr.-tól, egyet Fráter Lorándtól. Énekét Wagner József dr. kísérte zongorán. A közönség nagy tapsal jutalmazta úgy az énekest, mint a dalok kísérőjét.

* A színház hírei. A Kis gróf pompás operettet eleveníti fel holnap a farsulat elsőrangú szereposztásban. A főszereplők: Horvát Mici, Járai B., Győző, Járai S., Várnai, Polgár, Benkőné stb. — Hoffmann meséi. Offenbach tantasztkus operája kerül színre pénteken és szombaton Kertész Vilmos, a budatemesvári színház művészeinek vendégfelléptével. A Hoffmann meséi minden kihagyás nélkül, úgy mint azt a m. kir. operaházban játszik, most először kerül Aradon előadásra. Próza egyáltalán nincs a darabban és a „Vencel” felvonás is megy, ami eddig vidéken mindenütt kimaradt. A harmas női szerepet Z. Várnai Margit énekli, a többi szereplők Róna, Barics, Polgár, Járai S., Győző, a nők közül Horvát Mici, Rozsnyói I. A darabban előforduló „Ballett” zenét írta Gellért Pál. — Trilby szenzációs színjáték szerdán és csütörtökön kerül előadásra. — Hófehérke és a hét törpe. Vasárnap délután fél négykor a jó gyermekek öröme ez a kitűnő mesejáték kerül színre. A címszerepet Kitter Lujza játsza, a többi szerepeket a társulat elsőrendű tagjai játsszák. Jögyek az összes előadásokra a színházi pénztárnál.

Katonai szemmel . . .

(Mi legyen a fegyverszünet alatt?)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Moraht őrnagy, a Berliner Tageblatt katonai kritikusa Anglia és Franciaország döntésének előestéjén — mint Berlinből táviratozzák — rendkívül érdekes cikket írt arról a kérdéssel, hogy a katonai szempontjából mit jelent a központi hatalmak békeajánlata és mi lesz a helyzet, ha visszautasítják azt. A kitűnő író hivatkozik Hindenburgnak arra a kijelentésére, amelyet legutóbb Wiegand Károly amerikai újságíró előtt tett, aki azt kérdezte a nagy hadvezértől: Es mi lesz a békével?

— Kérdezze meg amazokat! — válaszolta Hindenburg.

— Mi sem tehetünk mást, — írja lapja holnapi számában Moraht — minthogy az ellenséges kormányok válaszát megvárjuk, mielőtt vérmes reményeket táplálnánk javaslatunk elfogadása iránt. Ha másképpen cselekednénk, akkor csalódnánk, mert el kell készülni arra is, hogy visszautasítsanak bennünket. Ha azt nézzük, hogy amazok mit szólnak, akkor az ellenséges sajtóra vagyunk utalva, amely nem árul el valami nagy békeajánlást. Mint-hogy azonban a sajtó a mai napokban éppen nem fejezi ki a közvéleményt, számolhatunk még azzal a lehetőséggel, hogy az ellenséges kormányok észretérnek a vállukra nehezede őriási felelősség következtében. Két körülmény az, ami a békére kényszerítheti ellenségeinket. Az egyik; hogy képtelenek a további ellenállásra, a másik a siker valószínűtlensége és az a nagy ár, amit esetleg egy sikerért fizetniök kellene. Nem mondhatjuk, hogy egyáltalában képtelenek a további ellenállásra, mert hisz látjuk, hogy minden nép a legszeleesebb alapokra fekteti le a háborút és az entente még az egyik-másik semlegesre is számíthat. De az eredmény ára olyan hihetetlenül óriási lenne, hogy nem hisszük, hogy hajlandók lennének azt megfizetni.

Hindenburg körülbelül két héttel ezelőtt azt mondta, hogy az entente vesztesége tizenöt millió halott, sebesült, beteg és fogoly és hogy a háború kiméretlen folytatása, röviden összefoglalva, nem lenne más, mint „egy elszegényedett Európa”. A felelős hadvezérek dolga megállapítani azt, vajjon ellenségeink számíthatnak-e a háború folytatásával sikerre. Mi itthonlétünk, akik nem ismerünk sok elrejtett körülményt, nem foglalkozhatunk jóslással és legfeljebb, ha ezt a kérdést vizsgáljuk, akkor csak ismét hadvezéreink nyilatkozatára hivatkozhatunk és ismételtük azt, amit Hindenburg mondott röviddel ezelőtt, hogy a mi központi hadvezetőségünk előnyei a háboruban oly nyilvánvalóak, hogy ezt bővebben magyarázni felesleges; és hivatkozunk a mondat másik felére is, amelyben azt jelentette ki a lángelméjű hadvezér, hogy ellenfeleink a tavasszal ellenállásunk gránitziklájába fognak beleharapni.

Nem lehet kétséges, hogy abban a pillanatban, amikor békeajánlatunkat megtettük, háborus pályánk görbéjének arra a magaslatára érkezünk el, amely megindokoltá teszi eme lépésünket. Egy dologra azonban rá kell mutatni, ami még akkor történt, amikor a háborúra és a háború ellen készültünk. Szeptember nyolcadikán, mikor az oláhok perzselve és püsztitva betörték Erdélybe, egy dán lap egy magasrangú diplomatának véleményét mondta el a béke nehézségeiről, amely után, talán Anglia kivételével, minden nemzet áhítozik.

„A békekötést egy hosszabb fegyverszünet fogja megelőzni — mondotta a diplomata és ezalatt keresni kell a megegyezést abban a sok és megoldásra váró problémában. Vajon azonban a fegyverszünet alatt szüneteljen-e az élelmiszer bevitel Németségba és a gazdasági háború tovább tartson? Akkor az éhség kardja tovább lebeg Németség felett és a helyzete nehezebb lenne és ellenségeinek érdekében állana a tárgyalások elhúzása. Viszont azonban, ha az élelmiszerbevitt megengednék, akkor Németség készleteit kiegészítené és ha szükséges lenne, előlrol kezdené a háborút”.

Románia meghódításával ezek a kétségek nem aggaszthatják már ellenségeinket, azonban mi vethetünk fel egy kérdést. Mi történik a fegyverszünet alatt ellenségeink municióellátásával? A tengeralatti hadjárat megszüntetése a tárgyalások alatt ellenségeinknek egy megbecsülhetetlen előnyt biztosítana.

Körben azonban a háború tovább folyik.

A hősi halott felesége és menyasszonya.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A minap a hősi halált halt szegény Eckerhardt István hadnagy halála alkalmából egy aradi urileány felvetette azt a kérdést, vajjon helyese-e, ha a frontra induló férfi feleségévé, avagy csak menyasszonyává teszi szerelmét?

B. Béla hadnagy az olasz frontról igen érdekes választ küldött a kérdést felvető aradi urileánynak.

Jelenleg az olasz fronton vagyok — írja — és itt olvasom b. lapjuknak egyik legutóbbi számában egy aradi urileánynak háborus kérdéséről felvetett témáját, amelyhez, ha megengedi, néhány szóval én is hozzá szólok. Hogy a harctérre induló férfi helyesen teszi, ha elveszi azt a leányt, akit szeret, az teljesen egyéni dolog. Szerintem — és legnagyobb részünknek ez a véleménye — helyesebb, ha csak mint menyasszony és vőlegény válnak el egymástól. De ha már éppen meg is történt a házasság, (ideális házasságról van szó) a leány akkor sem kockáztatott semmit, mert annak a leánynak, aki szereti a férfit, sohasem szabad arra gondolni, hogy az meghal! Mi, akik minden pillanatban annyi sok veszélynek vagyunk kitéve, nem csüggedünk el, sohasem gondolunk a halálra. Miért ne tudna hát a leány bizni, remélni? Hiszen nem mindenki hal meg azért, mert a harctérre megy!

Vegyük azonban a másik esetet, amit egyszerűen érdekházasságnak lehet nevezni. Azt kérdezi a cikk írója, hogy mit kockáztat a leány, ha feleségévé lesz a komoly férfinak, aki tíz nappal az esküvő után a frontra indul, de aki kellő anyagi eszközökkel rendelkezik ahhoz, hogy özvegye ne maradjon üres kézzel? Erre a kérdésre szintén az a válaszom, hogy semmit. A leány a mellett, hogy asszony lett, még egy jó üzletet is csinált. Asszonynak lenni valami különös megtiszteltetés. Németségban törvény van rá, hogy az menyasszony, akinek vőlegénye a harctéren elesik, felveheti az asszonyi címet. Tehát mintegy kárpótolni akarják őket. Hogy pedig jó üzletről beszélünk, ezt csak azért teszem, mert a feltett kérdésből azt látom, hogy az nem egyéb, mint előre alkudás a medve bőrére. B. Béla hadnagy.

Hadikölcsön és a koronázás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tegnap volt az ötödik magyar hadikölcsön jegyzésének utolsó vasárnapja. Elhunyt királyunk már csöndesen alusza örök álmát elődel mellett s a nemzet lázas izgalommal készül a nagy eseményre: az új király megkoronázására. A magyar nemzet legkiválóbbjai fogtak össze, hogy ezt a napot emlékezetessé tegyék királynak, nemzetnek egyaránt. Az országgyűlés, ősi szokásnak hódolva, koronázási ajándékot fog felajánlani az ujonnan felkent királyi párnak. De ezt az ajándékot messze elhomályosítja a nemzetnek a hadikölcsön jegyzésében megnyilvánuló áldozatkészsége. A hadikölcsön sikere lesz a legmaradandóbb értékű és legbecesebb koronázási ajándék. A hadikölcsön sikere eleveníti fel emlékünkből a pozsonyi országgyűlés történelmi jelenetét, amikor a karok és rendek egyhangú lelkesedéssel ajánlották fel szolgálatukat az ország és a trón védelmére. Ez fog megisméltődni most is, mert a nemzet apraja-nagyja szívvél-lelékkel siet, hogy életét és vagyonát felajánlja felkent királyának és nemzetének.

A magyar nemzet kipróbált királyhűségének legszebb megnyilvánulása a hadikölcsön minél fényesebb sikere. Aradon ma a következők jegyezték:

Az Aradi Első Takarékpénztárnál jegyezték: Szabó Géza 20,000, Rabin József 15,000, Offizierskorps des Inf. Reg. Nr. 33 12,000, Nemess Lenke 12,000, Batta György 10,000, Kulifay Elek 10,000, özv. Sipos Imréné 10,000, Weisz Zsigmond 9,000, Simon Gábor 8,000, Eesedy Ida 7,000, Bing Ignác 5,000, Dr. Szamek Leoné 5,000, Pásztor Juliska és Kata 4,000, Ref. Egyházközség, Nagyesed 2,000, Szentpétery Sámuel 600, Messer Illés 300, Dein Miklós 200 korona. A mai jegyzés: 130,100 korona. Az összes eddigi jegyzések 5.132,400 korona.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál eszközölt jegyzések: Kardos Noé 10,000, dr. Apor Anna 5000, Schillinger Salamon 4000, Grünstein Adolf 3000, dr. Csepreghy Imre 2000 korona. Összes eddigi jegyzés 4.650,000 korona.

Az Aradi Polgári Takarékpénztárnál ma az alábbi jegyzések történtek: Nagyhalmágyi r. k. egyház 150, Kovács Mária 2000, Baros Lászlóné 20.000, Schreiber Sándor 750, Schreiber László 750, Langyel Mórné 2000, Weisz Róza 500, Weisz Sarolta 500, Weisz Magdolna 500, Márius Szvetozár 500, Elek Alexa 300, Tyuty Jánosné 800, Pillár József 1200, Tichy Mária 500, Tichy Katalin 500, Matyi Ilona 500, Matyi Julianna 300, Korbács Traján 500 korona. Mai jegyzés 32250 korona. 1.274,600 korona az eddigi összes jegyzés.

Az Aradi Ipar- és Népbanknál a mai nagyobb jegyzések a következők: Dobiaschy József 5000, Dörner Emil 5000, Dörner János 5000, özv. Hofbauer Lajosné 2000, Zsák Irénke és Erzsébet 2000, Zsák Jánosné Nagyhalmágy 2000, özv. Senk Károlyné Nagyhalmágy 7000, Hofbauer József Körösbánya 1000. Egyéb jegyzések 1800 korona. Összes eddigi jegyzés 935.750 korona.

A „Viktoria” Takaréks és Hitelintézetnél a mai napon 17.000 koronát jegyezték. Összes jegyzés 952.700 korona.

Az Aradi Központi Takarékpénztárnál a mai napon 42.250 koronát jegyezték. Összes eddigi jegyzés 467.350 korona.

Brailat nem védik az oláhok.

(Felgyújtják a romániai gabonát az angolok.)

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

A Novosztinak jelentik Jassyból: Az ellenségnek minden vá-
rakozást felülmúló gyors előnyomulása Románia északi részében
az orosz és oláh haderő összegyűjtését Braila mellett lehetetlenné
tette. A hadsereg ehelyett visszavonult, hogy majd a Szereth felé
Galac irányában veszi fel újból a harcot. A csapatok parancsnok-
sága ugyanis azt reméli, hogy itt az ellenség előnyomulását fel-
tartóztathatja. A Razea hegység területén harcoló orosz és oláh
csapatokat az átkarolás veszélye miatt szintén vissza kellett
vonni. Északoláhországból erős ellenséges csapatok előnyomulását
jelentik Braila felé. Brailat természetesen a csapatok nem fogják
védeni. Az ellenség Braila mellett minden látszat szerint egy
újabb dunai átkelést tervez. Az orosz csapatok Dobrudzsában erős
hátvéd harcok mellett Tulcea felé vonulnak vissza.

Londonból jelentik: Berthelot tá-
bornok, aki a román visszavonulást ve-
zette, visszahívását kérte. Azok az
angol tisztek, akik az oláh vezérkar-
hoz voltak beosztva, legnagyobb részt
haza utaztak. Alexejev orosz tábornok
Jassyban hosszú tárgyalást folytatott
az oláh királlyal az oláh hadsereg
katonai helyzetéről. Az oláh király
megkérte az orosz tábornokot, hogy
erről a tárgyalásról sürgős jelentést
tegyen a cárnak, miután a cár maga
a királyt egyelőre nem fogadhatja.

A Russkoje Slovo jelentéséből
megállapítható, hogy az orosz-román
hadsereg rendszeres gyújtogató pa-
rancsnokságot visz magával. A gyuj-
togató csapatok orosz kozákokból és

angol utászokból állnak. Az a fel-
adatuk, hogy az oláh hadsereg visz-
zavonulása után a fontosabb helységeket,
ipartelepeket és gazdasági üze-
meket felgyújtják és elpusztítsák. En-
nek a gyújtogató parancsnokságnak
működését az angol kormány kíván-
ságára teljesítik. Különösen fontos az
a feladatuk, hogy minden hátrama-
radt gabonát pusztítsanak el. Miután
az angol kozákok az oláh lakosság
tulajdonát sem kimélik, a román kor-
mány tiltakozást jelentett be az an-
gol kormánytól ezen Barndkomman-
dók működése ellen. Brailában jelen-
leg angol parancsnokságok működ-
nek, hogy onnan a nagy gabonarak-
tárakat elszállítsák.

Arad koronázási ünnepe.

(Kik képviselik a polgárságot a fővárosban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Aradváros tanácsa holnap, vagy holnap
után tartandó ülésén foglalkozik azzal a kér-
désel, hogy itthon mikép ünnepelje meg a
város közönsége a király megkoronázásának
történelmi nevezetességű napját. Az Aradi
Közlöny hangot adott a polgárság óhajának
és a közvéleményt szólaltatta meg, amikor han-
goztatta annak a szükségességét, hogy a fő-
városi ünnep, különösen a mai viszonyok által
szabott szűk keretekben, nem elégséges arra,
hogy nemzedékeknek tegye emlékezetessé a
koronázás nagy jelentőségét. Szent István ko-
ronája előtt hódolnia kell minden magyarnak
és ezt csak úgy teheti meg, ha ünnepélyes for-
mában módot nyújtanak neki azok, akik nevel-
tetésükkel és hivatalos, társadalmi állásuknál
fogva tudják, hogy az a szimbólum nekünk
magyaroknak nemcsak egy ünnepélyes forma,
hanem szabadságunknak, nemzeti önállóságunk-
nak és függetlenségünknek is megtestesítője.
A népek, a közönség legszélesebb rétegeinek
is tudnia kell, hogy az ő akarata, az ő ere-
jük, amely az országgyűlés koronázási sze-
repében megnyilvánul, teszi Magyarországot
királyának fejére azt a koronát, amelynek
minden egyes ember, aki ennek a földnek a
határain belül él és magyar állampolgár, tag-
jául tekintheti magát. Amint a szent korona
fogalmában a király és a nemzet együttesen
foglaltatnak benne, úgy a koronázás ünnepélyén
is a királynak és az egész nemzetnek kell
részt vennie. Még a mai súlyos és szomorú idők
sem homályosíthatják el ennek az egyetlen és
igazi nemzeti ünnepnek a tényét, mert ez az
egyetlen ünnepünk az, amelyen évszázados teo-

riák válnak valósággá, amikor a király is és
nép is dokumentálja egyenrangúságukat.

A város vezetősége, mint értesülünk, fé-
nyes ünnepekre gondol, s amennyire a ren-
delkezésre álló időből telik, nagyszabásúan
ígérkező dokumentálása lesz ez Aradon is a
nagy napnak. A program részletei még nem
hozhatók nyilvánosságra és így csak általános-
ságban annyit mondhatunk el, hogy az ün-
nepesség az egész közönség bevonásával fog
lezajlani. Három részből áll a tervezet szerint
a program.

A tanács megkeresi az összes hitfelekeze-
teket, hogy a koronázás napján templomaik-
ban istentiszteleteket tartsanak, amelyre hivei-
ken kívül a polgári és katonai hatóságokat is
meghívják.

A kulturpalota nagytermében lesz a város
hivatalos ünnepe, amelyen méltó formában jut
majd kifejezésre a koronázásnak nagy jelentő-
sége. Irók, költők szavából prózában és vers-
ben és énekekben hirdetik majd a nap jelentő-
ségét. Ezenkívül valamennyi iskolában a ta-
nitótestület, az ifjuság előtt a koronázás órájá-
ban megmagyarázza annak történelmi nevezet-
ességét.

Az idők jellegének megfelelő módon gon-
doskodik a város a szegényekről és mint érte-
sülünk azt tervezi a tanács, hogy körülbelül
ezer családot lát el december 30-án egy,
vagy másfél kiló hussal.

A belügyminiszter, mint megírtuk, arra
szólította fel a polgármestert, hogy a törvény-
hatóság kiküldöttjein kívül a város egész tár-
sadalmát képviselő négy polgárt delegáljon,
akik Arad közönségét a koronázási útvonalon
a részükre fenntartott helyen reprezentálják.
A polgármester Csatis Ignác szabót, Issekutz
Károly vegyeskereskedőt, Gál Pál gazdálkodót
és idősebb Tóth János gazdálkodót kérte fel,
hogy a város polgársága képviselőjében a ko-
ronázásra Budapestre utazzanak.

HIREK. LEGÜJABB.

Reggel 3 órakor érkezett
telefonjelentés.

Megzavarták a bolgár ágyuk az új
szerb főváros felavatását.

A Times jelenti Athénből: Fournet fran-
cia tengernagy rendeletére a görög fővárosban
az üzleteket délután négy órakor bezárják.
Este a város teljesen sötét. A hangulat nyu-
godt. A csapatok elszállítása szakadatlanul
tart.

Az odesszai lapok hosszú tudósítást közöl-
nek Monasztirnak a német és bolgár tüzérség
által történt utolsó lövetéséről. A jelentés sze-
rint számos szerb képviselő és két szerb mi-
niszter érkezett a napokban Monasztirba, kísé-
retükben magasrangú vezérkari tisztekkel, ami-
dön egyszerre meglepő tüzérségi támadás tör-
tént a város ellen, messzehordó ellenséges
ágyuk által. Két vezérkari tiszt nyomban meg-
halt és egy képviselő súlyosan megsebesült. A
monasztiri pályaudvar mellett levő épület, amely
arra volt kiszemelve, hogy itt fogják tartani az
új szerb főváros felavatását, elpusztult. Igen
sok katona és magánszemély is meghalt és
még többen megsebesültek. A monasztiri ün-
nepélyek az esett miatt elmaradtak.

Erkezett reggel 4 órakor.

Lloyd George feloszlatja
a parlamentet.

London. Jól értesült körökben azt
hiszik, hogy Lloyd George teljesen a
háborúnak szenteli magát. Bizonyos,
hogy az alsóházban nagyon erőteljes
rendszabályokat fog javasolni. Ha el-
lenségülésre talál, akkor új vá-
lasztások várhatók. Lloyd George
hívei nem titkolják, hogy a miniszter-
elnök a legközelebbi időben már fel-
oszlatja a parlamentet.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti
december 18-án este: Nyugaton és
keleten semmi jelentős esemény. Oláh-
országban kisebb, részünkre kedvező
hareok. Északoláhországban átléptük a
Babadag--Petzineaga vonalat.

Hogyan játszzák ki a világsi
parasztok a rekvirálást?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tudvalevőleg most folyik Aradmegyében a
gabonaneműek második rekvirálása, mert az
első rekvirálás nem járt kellő sikerrel. Azok,
akik figyelemmel kísérik a második gabona-
kutatóst, azt állítják, hogy az sem fog na-
gyobb sikerrel járni, mint az első. A parasz-
ember ugyanis mindenféle fufanggal játszsza ki
a rekviráló bizottságot! Erre vonatkozólag Vi-
lágosról a következőket írják az Aradi Köz-
lönynek:

— Az idevaló paraszt kiszagdák ravasz-
ságán nem lehet tuljárnai. Itt Világoson és a
környéken a rekvirálásnak eddig alig van ered-
ménye, ha azonban a bizottság tagjai kiláto-
gattak volna a határba, vagy a szőlők közé,
ott találhattak volna elég gabonaneműt elásva.
Ugyanis a parasztok, akiknek felesleges gabo-
nájuk van (és majd mindegyiknek van feles-
lege) ahogy neszét vették a rekvirálásnak, fel-
pakolták a gabonaneműt a kocsijukra és ki-
vitték a határba, vagy a szőlők közé. Egész
kocsisorokat láthatunk gabonával megrakva.
Ha véget ér a lefogalási eljárás, akkor bizto-
san szépen visszavándorolnak ezek a megtö-
mött zsakok a parasztok portáira. Ha kérdez-
tük, hogy hova viszi a búzát, azt felelték, hogy
őrotitni. És ebben kénytelenek voltunk meg-

Francia szociálisták követelik békejavaslatunk tárgyalását.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Páris. Az Havas ügynökség jelenti: A Seine-Departement szocialista egyesületeinek kongresszusa által elfogadott határozati javaslat a következőket tartalmazza: A szövetséges hatalmuknak kötelességük, hogy ne utasítsák vissza az ellenfél javaslatát, mielőtt azok tartalmáról tudomást szereznek.

Ennél fogva a Seine-Departement szocialista egyesületei felszólítják a szövetséges kormányokat, hogy amikor egyidejűleg erőteljes erőfeszítéseket tesznek az ország védelmére, menjenek bele a tárgyalásokba, amelyek bizonyára tájékoztatni fogják Németország békefeltételeiről. Az egyesület követeli, hogy ne utasítsanak vissza semmiféle javaslatot anélkül, hogy komolyan megvizsgálják és elő ne terjesztenék az illető parlamentekben. Az egyesület végül felszólítja a szövetséges kormányokat, hogy ha a javaslatok elfogadhatatlannak látszanak, úgy tudassák nyíltan a hadviselő népekkel és maguk nyomban formális ellenjavaslattal tudassák az általunk feltétlenül szükségesnek tekintett hadicélokat.

(A francia szociálisták eddig egyhanguan követelték a háború feltétlen tolytatását. Briand miniszterelnök maga is szocialista. A szerk.)

nyugodni, mert hiszen öröktelni joguk van. Megjegyzem, hogy itt amíg lehetett, addig száztiz koronáért adták a buza métermázsáját. Most is adnak még a parasztok, de természetesen csak bizalmas ismerőseiknek. Másképpen kellene keresztül vinni a gabonarekvirálást. Ezt megelőzőleg legalább egy hétig be kellene szüntetni a malmok működését, mert akkor nem mondhatnák a parasztok, hogy a gabonát a malmokba viszik, amikor a határban elvermőlik. Így aztán az udvarukban maradna a gabona és ha ott elásná is, nem volna nehéz megtalálni a rekviráló bizottságnak.

— **A király karácsonya.** Bécsből jelenti tudósítók: A Fremdenblatt értesülése szerint Károly király a karácsonyt Zita királynéval és gyermekeivel Reichenauban tölti.

— **Tisza István gróf Bécsben.** Budapestről telefonálja tudósítók: Tisza István gróf miniszterelnök, a ki már Andrássy Gyula gróf beszéde alatt elhagyta az üléstermet, délután 4 óra 50 perckor Bécsbe utazott.

— **A kis trónörökös diszmagyarja.** Budapestről jelentik: Zita királyné koronázási diszmagyarját főrangú hölgyek felügyelete alatt már készítik. A diszmagyart a hölgyek küldöttsége fogja átadni a királynénak. Ugyanez a küldöttség még egy diszmagyart fog átadni a királynénak — Ottó főherceg, a kis trónörökös számára, aki a király kívánságára szintén megjelenik a koronázáson diszmagyarban.

— **Halálozás.** Zsigmondi Zoltánné született Rude Franciska december 16-án életének 52. évében Budapesten elhunyt. 16-án temették el nagy részvét mellett a farkasréti temető halottas házából.

— **Új sorozások.** Budapestről telefonálja tudósítók: Budapest székesfőváros tanácsa falragaszokon tudatja, hogy az 1892. évi január hó 1-től 1898. évi december 31-ike közötti terjedő időben született népfelkelésre kötelezettek újból összeírassanak és január 8-tól 26-ig terjedő időben potszemlén kötelesek megjelenni.

— **Amerikai nagykövetünk utja szabad.** Baseli jelentik: A svájci lapok jelentik, hogy az angol külügyi hivatal elhatározta, hogy Tarnovszky Adám grófnak, a washingtoni osztrak-magyar nagykövetnek megengedi utazását Newyorkba.

— **A felolvasásokat zavaró diákok.** (Panaszos levél.) Kaptuk a következő levelet s miután az elég nyíltan beszél magáért, minden kommentár nélkül adjuk: Tiszteit szerkesztő ur! Tegnap délután, mint a Kölcsey Egyesület tagja, elmentem az egyesület felolvasására, hogy egy tanulságos és szórakoztató előadást meghallgassak, okuljak és megpihenjek. A felolvasást halgattam is egy darabig teljes érvezzel, midőn egyszer csak — hangos a tölcséssapras zavarja meg figyelmemet. — Véletlenül gondoltam magamban s tovább kezdtem figyelni az előadásra. Pár perc múlva újabb a tölcséssapras, hangos léptek dobogása... Oda fordultam! Kik azok, akik egy tartalmas előadást ilyen brutálisan megzavarják?! A legnagyobb megiepetésemre és meglepetésemre: — diákok voltak! Igen! diákok voltak, akiknek — tudommal — ingyen jegyeket küldt a Kölcsey Egyesület elnöksége, hogy akadálytalanul megjelenhessenek a felolvasó délutánokon, hogy tekerket ezzel is művelhessenek. Bántott a dolog, mert magamnak is van diákiam, nesztelenül irallítottam s arra felé huzódtam halkán, amerre a zaj szünetlenül megisméltődött. S azt tapasztaltam, hogy csak egyetlen iskola útjúsága, a főrealskola útjúsága, áított tanári felügyelet alatt. A többi aradi közepiokú iskolák novendeke tanári felügyelet nélkül voltak s egyesek viseikedésének támaszt ez a magyarzása. A Kölcsey Egyesület — felolvasónak es publikumának érdekében is jól tenné, ha vasárnap „zsúr”-jaira csak tanári felügyelet mellett engednék be a magaviseitükkel nem ekeskeuo diákokat. Kötelességem volt ezeket elmondani, mert mertekado helyről arról is értesultem, hogy ez a jelenség a Kölcsey zsuroknak csaknem állandó kísaróje. Tisztelettel B. J., a Kölcsey Egyesület tagja.

— **Kitüntetés.** A hivatalos lap közli, hogy a király Juhász Jenő 38-ik gyalogezerredbeli főhadnagy az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismeréséül a hadiékítményes harmadosztályu katonai érdemkeresztet adományozta.

— **A város fát vág.** A városi gépüzemek a mai naptól kezdve tüza-fürészelést vállálnak. A megrendelések legalább két nappal előbb a viztoronyban levő irodában (telefon szám 620.) intézendők. Megrendelések csakis délelőtt 8—12 óráig vétetnek tel. A fürészelés ára ölenkint (4 m²): két vágás 5 korona, 3 vágás 6 korona, 4 vágás 7 korona. Arad szabad királyi város gépüzemei.

— **Izraelita istentisztelet.** A templomi előjáróság közhírré teszi, hogy a kedden, december 19-én este beköszöntő chanuka ünnepi istentisztelet délután 4 órakor veszi kezdetét és hitszónoklattal lesz egybe kapcsolva.

— **A kávé maximális áral.** Varjassy Lajos polgármester közhírré teszi, hogy a jelenleg érvényben levő és általa megállapított legmagasabb kávé áral 1917. január 16-ig érvényben maradnak.

— **Fischer Nagyrüháza** felhívja az uri vendéközönség figyelmét az Andrássy-uton, a Löcs-palotában levő fióküzletére, hol a legfinomabb bőr-ridikülök (németországi), finom, különleges illatszerek, berendezett uti nesseserek, finom kefék, fésük, diszhajtúk és csattok nagy választékban kaphatók. Ugyisintén játékszerekben óriási választék. Olcsó áral! Figyelem a cégre! Fischer trókjá, a Löcs-palotában, Pick Ernő és Lázár Gyula üzlete mellett. 6461

— **Karácsonyi ajándékok u. m. női táskák, bőrtárcák, uti készletek, fésű, manikűr és varró-kazetták, játékaruk, babák, babakocsik, hintalovak, automobilok, társasjátékok stb. s más ajándéktárgyak legnagyobb választékban es legolcsobban Hegedüs Gyula cégnél Aradon.** 6412

— **Megnyit a karácsonyi tárlat a Fischer Nagyrüházában a Szabadság-téren.** Naponta érkeznek szebbnél-szebb játékszerek. A közönség helyesen eszelekszik, ha előbb keresi fel a nagy áruházat. Baba-klinika. Gyönyörű baba fejek raktáron. Mesés karácsonyi-diszkek. Gyermek-kocsik 50 koronától 200 koronáig. 6428

— **Ünkörösemagoló Korpelnél.**

Aradi esküdtek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi királyi törvényszék az 1917. évré a következőket vette az esküdtek lajstromába:

Georgiádesz József, Geller Lázár, Geisler Konrad, Geilényi Géza, Gerő Gyula, Ghicz László, Glück Károly, Glück Zsigmond, Glück Dezső, Goron Gábor, Goda János, Gottlieb Adolf, Görög Imre, Gross Aladár dr., Grünwald Samu, Grünwald Simon, Grünberger Jenő, Grimm A. József, Guid Emil, Gutzjahr Mihály, Guba Ferenc, Gyurkovics János, Gogolak János, Glück Henrik, Hatschek Artur, Hajdu János, Hajós Arpád, Halpern Miksa, Havas Sándor, Hegedüs Gyula, Hegyi István, Heim János, Helmi Adám, Heder András, Hinek János, Hirschfeld Márkus, Hoffmann Antal, Hoffmann Antal, Hoffmann Ede, Hoffler Károly, Horváth János, Horvath János, Hubert József, Hunyadi József, Hunyadi László, Hutorán Jakab dr., Iszpravnik Gyula, Iszpravnik Gyula, Iszlai Gábor, Jakab István, Jakab Rezső, Jakobi Gyula, Jankó Imre, Jaszits Alajos, Jenes Pál, Jäger György, Jónás Aladár, ifj. Jánosy János, Jonasin Péter, Kakuszi József, Kaltenhuber József, Kamler János, Karácsony Márton, Kaufmann Sándor, Kárpáti János, Kádár Ignác, Keckeméti András, Keizer Albert, Kele Gyula dr., Keil Lipót dr., Keilner Ignác, Kenedi Ervin, Kenderessy Károly, Keppech Zsigmond, Kertész Miksa, Kereszturi Kálmán, Kibih József, Kiss András, Kiss János, Kiss Miklós, Klein Mór, Klein József, Klein Izidor, Klein B. Vilmos, Klein Lajos, Koch József, Kocs Ferenc, Konecs Lajos, ifj. Kopetkö Károly, Korosi Jakab, Kozander Ignác, Kottilla József, Koszka Emil, Kovács Miksa, Kovács Sámuel, Kovács Lajos, Kovács Ede, Kovács Soma, Kovessy József, Kremmer János, Krisán Dezső, Krisán Sándor, Kron Lipót, Kun József, Kuzmanu Ilés, Kerpei Albert, Kubin Lajos, Lévai Ignác, Lichtig Hermann, Leugyel Manó, Lenkovich Nándor, Lövinger Albert, Lehoszki György, Loránt Emanucl, Leipniker Adolf, Leölkes Béla, Lórh Mátyás, Lenke Antal, Lits Antal, Löbl Gyula, Lippaj Dezső, Lichtmann Manó, Merkler Manó, Milin József, Mladin Kornél, Momis Lajos, Popovics Elek, Popescu Aurél dr., Rohrsetzer Gyula, Stern Adolf Székely Arpád, Tamáskovics Péter, Világ Mór, Varga Tóth Ferenc, Witteberger Mihály, Weisz Jakab, Wimmer Zoltán.

MOZGOKEP SZÍNHÁZ.

* **Berky Lili az Apollóban.** (A méltóságos rabasszony.) Berky Lili mindig szivesen látott vendég Aradon, akár a színházba, akár a moziba jön vendégszerepelni. Ma az Apolló-színházban látjuk viszont „A méltóságos rabasszony” című szerepében. A drámát, amelyben fellépett, Sas Ede, a kiváló novellista írta a mozi számára és Janovics Jenő dr. rendezte.

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott
fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép úgy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

filmre. A meseszövege meglehetősen érdekes. Egy szép, körülrajongott méltóságos asszony a bűn ösvényére kerül a szédült agygyal zuhan a — börtönbe. Hét évi bűnhődés után kerül ismét az emberek közé. A legnagyobb kétségbeesés és gyötrődés marcangolja a lelkét, amikor véletlenül szemtanuja lesz saját gyermeke elrablásának. Megmenti a gyermekét a ezzel utat nyit férjének bűnbocsánatához. Berky Lili mély-séges drámai erővel rajzolta meg a méltóságos rabasszony szomorú alakját. A többi szereplők is elősegítették a szingardagsággal rendezett dráma sikerét. A premiért zsutolt ház nézte végig. Kedden megy utoljára.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Tisza István gróf merénylője. Budapest-ről telefonálja tudósítónk: A királyi tábla ma foglalkozott Biró Zoltánnak, Tisza István gróf elleni merénylet tervezőjének bűnügyével. Biró Zoltán, mint emlékezetes egy társával, aki jelenleg katonai szolgálatot teljesít, az oláh háboru kitörése után összebeszéltek, hogy a miniszterelnököt megölik. Tervük, azonban még mielőtt annak végrehajtását megkísérelték volna, kiderült a fővárosi rendőrség mindkettőjüket letartóztatta. Biró Zoltán büntetését a tábla ma másfél évi börtönre emelte fel, míg társa ügyét a katonai hatóság tárgyalja.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Aradi kereskedők panasza. Tudvalevőleg legutóbb szigorú rendelet jelent meg, amely a kereskedőknél levő pamut, gyapotáru és ezekből készült cikkek lefoglalását rendelte el. Aradon már végig is járta az üzleteket az a bizottság, amely a bejelentést ellenőrzi. Az aradi kereskedők, ép. úgy, mint az ország többi részében történt, tiltakozó gyűlést tartottak a cégeket létalapjában megátámadó rendelet ellen. A gyűlést tegnap az aradi Kereskedők Körében tartották meg Knoffel Lajos elnöke mellett. Faragó Rezső titkár referálása után felszólaltak Hegyi Albert, Klein Sándor, Schwarz Zsigmond és még mások. Végül az aradi kereskedelmi és iparkamara képviselőiben megjelent Bolgár Lajos s. titkár rámutatott az orvoslás módosítására és bejelentette, hogy a kamara sürgős feliratot intéz ez ügy-

ben úgy a kereskedelmi miniszterhez, mint a pamutközponthoz, rámutatva a pamutközpontnak a kereskedőkkel szemben tanúsított mulasztásaira.

— A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R. T. igazgatósága közhirre teszi, hogy menetrendszerű vegyeshajójaratait Vukovár és Ujvidék között f. évi december 14-én, míg Baja Apatin között tekintettel a jelenlegi rendkívüli viszonyokra az eddig is érvényben volt menetrend szerint f. évi december hó 15-én újból megnyitotta.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. december 19-én kedden:

B) Bérlet.

B) Bérlet.

A kis gróf.

Operette 3 felvonásban.

Kezdete 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

ARADI KÖZLÖNY

1917. évi január hó 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Megyében:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

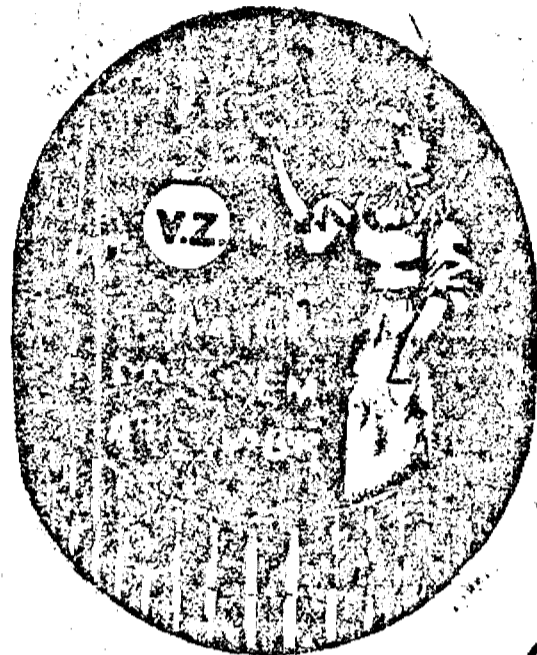
Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közöltéért nem vállalunk felelősséget.)

SIESSSEN

az őszi idény beálltával

FEDÁK-CIPÓKRÉM

szükségletét idejekorán beszerezni. Dacára a mai nehéz viszonyoknak, sikerült az előállításához szükséges legelő nyersanyagokat nagy áldozatok árán csekély mennyiségben beszerezni, úgy, hogy az ebből gyártott

FEDÁK-CIPÓKRÉM a háboru előtti minőségnek felel meg.

Kérjen mindentűt

Óriás FEDÁK-CIPÓKRÉMET

Egy doboz ára 50 fillér.

Kifutó flu felvételik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Sumi Marica — Bogdan Stimoff.

Árverési hirdetmény.

Tótváradi és Kisbaja község tulajdonát képezett

négy darab kiseleztezt tenyészbika

Tótváradi község házában 1916. évi december hó 21-én nyilvános árverésen készpénzfizetés mellett el fog adatni.

Tótváradi, 1916. december 16-án.

6446

Körjegyző.

28815—1916. kh.

Hirdetmény.

Több ízben tapasztaltam, hogy a nagymélt. m. kir. miniszteriumnak az italokhoz kiszolgáltatható cukor mennyiségének és a kiszolgáltatható módjának szabályozása tárgyában kelet 3166—1916. M. E. sz. rendeletét, melyet már 24516—1916. szám alatt f. év október hó 11-én kelet hirdetésmennnyel közhirre tettem, az érdekeltek nem tartják be.

Figyelemztetem tehát az érdekelteket (fogadók, vendéglők, kávéházak, kávéházak, cukrászok, szeszitalok kimerésére szolgáló helyiségek, egyleti jellegű és más étkezőhelyek) hogy cukrot italok mellé csakis a fent hivatkozott s már közhirre tett rendelet 2. és 3. §-ában meghatározott módon és mennyiségben szabad kiszolgáltathatni és pedlg:

a) Egész adag italhoz kocka-kristály, vagy porcukrot 18 gramm sulyban, illetőleg kockacukorból 3 darab nagykockát, vagy 4 darab

kiskockát. b) Egy csésze vagy egy pohár italhoz kocka- vagy kristály vagy porcukrot 18 gramm sulyban, illetőleg kockacukorból 2 darab nagykockát, vagy 3 darab kiskockát. c) Kis csészékben vagy kis pohárban kiszolgáltatható italhoz kocka-, kristály- vagy porcukrot 9 gramm sulyban, illetőleg kockacukorból 1 darab nagy kockát vagy 2 darab kis kockát.

Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, vagy megszegésüknél bármily módon közreműködik, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kibégást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénabüntetéssel büntetettetik.

Arad, 1916. december hó 7-én.

Green, főkapitány.

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em.** egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet** nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezeltem betegemet, foghuzás teljes érzéstelenítéssel (agyasztás útján) Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kauszok fogazatok, szápadlás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgam, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Becses parlogasat kérve tisztelettel **Mohr Jeannetta**, vizsg. fogtechnikusnő. Regelő órák: d. a. 8—12-ig, d. u. 2—7-ig. **Videknek 24 órában belül kielgittetnek.** 1127

Tűzifa

wagontételekben megrendelhető **Weiszberger** Sámuel utódánál,

Körösvölgyi pálinka

...árban

ARAD. Telefon sz. 651.

Kitűnő

közzmetikus archámlasztó
kapható

saját kezelésre is 7 koronáért. Batthyány-utca 10. sz., II. udvar, ajtó 5.

Ócska horgolt és kötött árúkat,

harisnyak- és zoknikért, szasadiakért is, gyapjuból 7.—12.— koronáért kilogrammonként, gyapjából 1 kor. 20 fill. kilogrammonként. Uj gyapjupaputert és ezeknek maradékaiért 16 koronáig kilogrammonként. Ócska- és bibas zsákokért is 1 kor. 1 kor. 50 fill. kilogrammonként. Izzet Maschinstrickerei Glücksmann Vilmos, Wien. XV., Stutterheimstrasse 4. (Készítési cég). Minden küldemény azonnal elszámoltatik, nagyobb tettek személyesen is átvételnek.

29521—1916.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszterium 22190/E'n. 20/1—1916 szám alatt kelt rendelete szerint az épületek fedésére felhasznált vörösrézanyagot (rézleltek, más vörösrézből készült akatrészek, ugyanígy kupolák, tetőparkányok, dachlések, tetőlefedések, csatornák) továbbá a villámhárítók vörösrézanyagát, amennyiben az az anyag a törvény hatóságok, közsegek, testületek, valamint magánszemélyek tulajdonát képezi, a jelen § utolsó bekezdésében említett kivétellel, a jelen rendelettel hadicélokra igénybevetettek jelenítette ki.

Az igénybevételek kiterjednek azokra a vörösrézből készült alkatrészekre és villámhárítókra is, amelyek nem vörösrézzel fedett épületekben vannak. Az igénybevetett rézanyagot másként, mint a jelen § harmadik bekezdésében meghatározott módon sem idegeníteni, sem feloldozni nem szabad, de annak az ingatlanmal együtt való elidegenítése korlátozás alá nem esik.

Az igénybevetett vörösrézanyagot, tulajdonosa a jelen rendelet kihirdetésétől számított negy hatvan beűt, szabad megváltás alapján a terület szerint illetékes katonai parancsnokságnak eladhatja.

Az állam és egyháziak tulajdonában levő épületek vörösrézanyagára vonatkozóan külön intézkedés történik.

Az 1. §-ban meghatározott igénybevételek alól, fontos okok fennforgása esetén, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter felmentést adhat, azt, amennyiben a vonatkozó körleírás az épület különös művészeti vagy történelmi becséve indokoltatás, határozatát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországok területére nézve pedig Horvát-Szlavon-Dalmáciaországok bánjával egyetértőleg hozza meg.

Ha az igénybevetett vörösrézanyag átadása, valamint a katonai igazgatás által fizetendő térítés tekintetében a tulajdonos és a katonai igazgatás között az 1. §-ban meghatározott időn belül megegyezős nem jön létre, a vörösrézanyagot a katonai igazgatás cseréli ki.

A kicserélési munkálatok megkezdése előtt a vörösrézanyag értéke és a kicserélési munkálatok költsége az 1912. évi LXVIII. t. c. 24. §-a értelmében megecsületnek, amely eljárásához a tulajdonost vagy meghatalmazotját meg kell hívni.

Abban az esetben, ha a kicserélést, akár az igénybevételek végrehajtásának folyamata során, akár szabad megváltás alapján a katonai igazgatás fogantatja, a katonai igazgatás megfelelő új fedésről, vagy kicserélésről tartozik gondoskodni, a fedési és kicserélési munkálatokat az épületek megegyező állapotában fenntartására való lehető legnagyobb figyelemmel tartozik végrehajtani és az ezekkel a munkálatokkal az épületen okozott mindennemű kártartóztatással tartozik.

Aki a jelen rendelettel hadicélokra igénybevetett vörösrézanyagot a jelen rendelet ellenére elidegeníti, vagy feloldozza, az, amennyi-

Gyertya

nagyobb mennyiségben kapható

Fleiszig és Hirschfeld nagykereskedésében, Aradon.

Rum—likőr
essentiák és kompozitók

„RUMARON”

50 filléres üvegekben, 2 liter finom tea-rum készítéséhez, kereskedőnek 40% rabot árulban.

Szemző Armin

áruügynökségénél, Arad. Interuban telefon 592. sz. m

ben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőr-büntetőbírósnak, a székesfehérvári államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik. Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

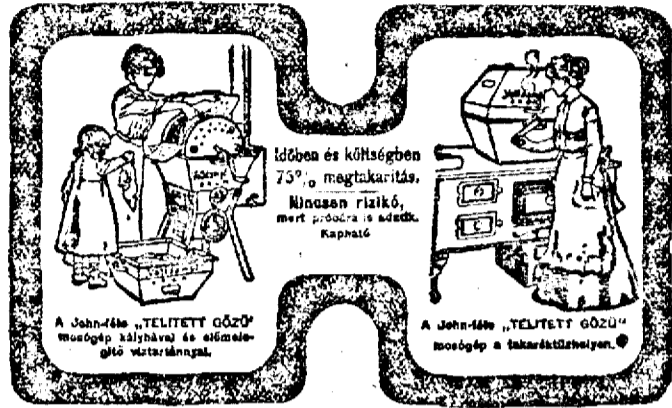
Ezen rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Arad, 1913. évi november hó 20.

A városi tanács.

SZAPPAN

75% olcsóbb, ha John teljgöz mosógépbe használjuk. Ruhát kímél, időt s pénzt takarít meg.

Időben és költségben 75% megtakarítás. Nincsen rátkó, mert porcsa is átöblíthető.

A John-téle „TELJÉTT GÖZÜ” mosógép hályháva és előmelegítő vízszárazgát.

A John-téle „TELJÉTT GÖZÜ” mosógép a takarításnál.

Beszerezhető béke árban:

Kovács Soma és Tarsa cégnél, Arad.

URANIA SZÍNHÁZ.

ASTA NIELSEN sorozat II.

A szerelem boldondja.

Életkép 4 részben.

Fagydagantok

szüntetésére legjobb szer a **FRIGIN.** elmulasztására, vagy vizketegség biztos meg-
Ara ecsettel és utalással 1 korona.

Legfajdasabb tyukszeméti.

a Hajós-téle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használat utáni árszáma együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja meg a petéit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfeső

a „Metagen”. egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színtre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszer-tárolóban

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapítottatott 1886. évében az Aradmegyei Közkórház számára.

